

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Varför föddes Jesus?
- Förnuftet och Guds ord
- Vem är du i Guds rike?
- Vad kan vi lära oss av Job?
- Skillnaden mellan lag och evangelium VIII

Nr 4 2020 Årg. 84

INNEHÅLL

Redaktionellt	145
Förnuftet och Guds ord. SE	149
Vem är du i Guds rike? Stefan Sjöqvist	160
Vad kan vi lära oss av Job? Gottfried Herrmann	167
Skillnaden mellan lag och evangelium, del VIII. C.F.W. Walther ..	183
<i>Frågor och svar</i>	191
<i>Utblick över samtiden</i>	192

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Ingvar Adriansson

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktion är Stiftelsens styrelse: Egil Edvardsen (ordf, Ålgård), Seth Erlandsson (vice ordf), Västerås, Ingvar Adriansson (verks.ledare, Värnamo), Thomas Erlandsson (kassaförvaltare, Svärtinge), Tor Jakob Welde (Nesttun) och Ola Österbacka (sekreterare), samt för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra porto- och emballagekostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är inom Sverige 60 kr och utanför Sverige 110 kr.

Prenumerationer och gåvor betalas enligt något av följande alternativ:

Inom Sverige:

Bankgiro 251-4701

Swish 123 626 9633

Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer: 305 320 718

Utanför Sverige används eurobetalning:

IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718, BIC/SWIFT: HANDSESS

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-post: seth.erlandsson@biblicum.se

Tidskriftens expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

Webbplats: www.biblicum.se; webbutik: forlag.biblicum.se

Beställningar även per e-post: biblicum@biblicum.se

Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, tfn +46 70 393 8127

Förlagssekreterare; Elaine Svensson; förlagsassistenter: Eivor och Kerstin Waljö

Personliga e-postadresser (även styrelsen): fornamn.efternamn@biblicum.se

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

4/2020

REDAKTIONELLT

Varför föddes Jesus?

Julen firas till minne av Jesu födelse, det vet väl de flesta. Men *varför* föddes Jesus? Svaret på den frågan tycks vara okänt för fler och fler. Det är hög tid att på nytt lyfta fram Bibelns svar på den frågan, ett svar som är högaktuellt i coronatider när nu många får se döden i vitögat.

Många ser fram mot julen, längtar efter ljus i mörkret, julbord, stämning och gemenskap. Men Jesus då? Handlar julen bara om stämning och mat? Handlar inte julen först och främst om Jesus? Hur många moderna julfirare har Jesus i centrum och vet svaret på frågan "Varför föddes Jesus?"

Är man främmande för Bibeln kan man inte veta svaret. Vilket svar? Att Jesus föddes "för att lida och dö i vårt ställe". Gud vår himmelske Far vill ingen syndares död. Därför fick hans evige Son uppdraget att bli människa för att å alla människors vägnar ta på sig straffet för deras synder och fullkomligt uppfylla Guds krav på rättfärdighet i deras ställe. Jesus är inte vilken människa som helst. Han är "Människosonen", Gud och människa i en person. Han är Guds Son som åtog sig uppdraget att lida syndens straff som vår ställföreträdare och besegra döden. Ingen kan besegra döden. *Bara han!* Och han har gjort det för oss. "Syndens lön är döden, men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre" (Rom 6:23).

År 5 före vår tideräkning (om årtalet tvistar de lärde) föddes Jesus som är den utlovade Frälsaren. Och i april år 30 enligt vår tideräkning skedde det som Gud utlovade redan på syndafallets dag. Han, den utlo-

vade ”kvinnans säd” som hade fötts av jungfrun Maria, besegrade döden och djävulen. Han krossade huvudet på honom som var upphovet till döden (1 Mos 3:15).

Det Jesus gjorde, hans liv, lidande och död, och beviset på att han besegrat döden för vår räkning, hans uppståndelse, allt detta skedde öppet inför världen. Också hans fiender kunde konstatera att graven bevisligen var tom på påskdagsmorgonen. Den uppståndne visade sig för ett stort antal vittnen. Hans uppståndelse kan inte bortförklaras trots många försök. Att lärjungarna brutit sig in i den förseglade och bevakade graven och fram till denna dag lyckats gömma undan hans kropp (se Matt 28:13–15), faller på sin egen orimlighet.

Jesu fullbordan av sitt uppdrag skedde just vid den tidpunkt som Fadern hade bestämt. Hans Son visste när den stunden var inne: ”*Min stund* har inte kommit än” (Joh 2:4 vid bröllopet i Kana). ”Då ville de gripa honom, men ingen bar hand på honom eftersom *hans stund* ännu inte hade kommit” (Joh 7:30). ”Dessa ord talade han vid offerkistan när han undervisade på tempelplatsen. Men ingen grep honom, eftersom *hans stund* ännu inte hade kommit” (Joh 8:20). ”Vad ska jag säga? Far, fräls mig från *denna stund*? Nej, det är för *denna stund* jag har kommit. Far, förhärliga ditt namn!” (Joh 12:27f). ”Det var strax före påskhögtiden. *Jesus visste att hans stund hade kommit, att han skulle lämna denna värld och gå till Fadern*” (Joh 13:1). ”Detta har jag sagt er för att ni ska ha frid i mig. I världen får ni lida, men var frimodiga: jag har övervunnit världen.” När Jesus hade sagt detta, lyfte han blicken mot himlen och bad: *Far, stunden har kommit. Förhärliga din Son, så att Sonen kan förhärliga dig*” (Joh 16:33–17:1).

På grund av synden har vi drabbats av förgängelsen och döden. Vi som är äldre ser hur vi gradvis bryts ner och vi går alla mot döden. Också skapelsen har blivit lagd under förgängelsen. Himlarna ska försvinna med våldsamt dån och himlakropparna upplösas av hetta och jorden och dess verk inte mer finnas till (2 Pet 3:10). ”På jorden ska folken gripas av ångest och stå rädlösa vid havets och vågornas dån. Människor ska tappa andan av skräck i väntan på det som ska drabba världen, för himlens makter ska skakas” (Luk 21:25f). ”Himmel och jord ska förgå, men mina ord ska aldrig förgå”, säger Jesus (Luk 21:33).

Döden och förgängelsen är ett skakande faktum, uppenbart för alla. Det ser mörkt och hopplöst ut. Vi går mot döden, var vi går. Har vi då ingen ljus framtid? Jo, vi kan fira jul i ljuset av Bibelns budskap om

Jesus. Den utlovade Frälsaren har kommit och fullgjort sitt uppdrag segerrikt. Vi har en som har besekrat döden för vår räkning och friköpt oss från förgängelsen. Men ”hela världen är i den ondes våld” (1 Joh 5:19) och denne mörkrets furste gör allt för att vi inte ska ta del av ljuset i mörkret, Bibelns budskap, och lita på det. Han vill dra alla med sig i fördärvet.

Om Jesu ord bara var ord kunde de viftas bort med orden: ”Det kan bara inte vara sant det han säger.” Men nu är det inte bara ord utan också *gärningar inför många vittnen*, och de kan inte viftas bort. De gärningar han gör kan ingen människa göra utan bara Gud. Hans gärningar bevisar att han är ”Jag Är”, dvs Gud, ett med Fadern som sänt honom. Det betonade också Jesus inför dem som misstrodde honom: ”Om jag inte gör min Fars gärningar, så tro mig inte. Men om jag gör dem, tro då på gärningarna om ni inte kan tro på mig, *Då ska ni inse och förstå att Fadern är i mig och jag i Fadern*” (Joh 10:37f).

Så Bibelns vittnesbörd om Jesu gärningar är avgörande och har makt att skapa tro. Jesu gärningar är ofrånkomliga och bestyrker att allt han säger är sant. Han är verkligen ”uppståndelsen och livet”: ”Den som tror på mig ska leva om han än dör” (Joh 11:25). ”Han drabbas inte av domen utan har gått över från döden till livet” (Joh 5:24).

Genom Bibelns vittnesbörd vet vi varför Jesus föddes. Därför är julen en *god* jul. Vi kan önska alla våra läsare *En riktigt God jul!* Om Gud vill och vi får leva avser vi att fortsätta föra fram biblisk tro och utge tidskriften. *Så prenumerera för 2021!* Vi har inte höjt avgiften. Det går också att gratis rekvirera tidigare nummer och sprida till bekanta. Då kanske också de vill prenumerera. Och varför inte ge bort en prenumeration som julgåva?

* * *

Här några förslag på **lämpliga julklappar** som anknyter till artikeln ovan och som kan beställas från *Biblicums bokförlag*:

Böcker om Jesus

Seth Erlandsson, *Om Gud och Jesus*. Gardells tankar i Bibelns och forskningens ljus (XP Media 2009, 133 sid.). Pris: 109 kr.

Seth Erlandsson, *Vem är han?* Den verkliga Jesus från Nasaret (XP Media 2007, 247 sid.). Pris: 120 kr.

Mannen som förändrade världen. Evangeliernas berättelser i tidsföljd och den första kristna tiden ur Apostlagärningarna (Stiftelsen Svenska Folkbibeln och Bo-Anders Stenström 2016, pocket 288 sid.). Pris: 25 kr.

John A. Braun, *Närmare Jesus.* Andakter om Frälsarens verksamhet i Galileen (Biblicums förlag 2008, 174 sid.). Pris: 75 kr.

Rättfärdiggörelsen genom tron. Luthers nyupptäckt av det villkorslösa evangeliet (XP Media och Stiftelsen Biblicum 2017, 127 sid.).

Kampanjpris: 90 kr.

Biblisk tro. Festskrift med artiklar från Biblicum under 50 år (Biblicums förlag 2018, 216 sid.). Pris: 100 kr.

Böcker om att Bibeln är tillförlig

Seth Erlandsson, *Bibeln – myt eller uppenbarad sanning?* (XP Media 2016, 87 sid.). Pris: 80 kr.

Seth Erlandsson, *Jesajas bokrulle* (XP Media 2014, 318 sid.). Pris: 295 kr.

Red.

Gräv djupt i Biblicums värdefulla arkiv!

Under den pågående corona-pandemin har vi lagt märke till en ökad användning av Biblicums rikhaltiga webbarkiv. Det gläder oss! Tidskriften Biblicum finns som pdf från 2000 (delvis 1999) och äldre årgångar finns insatta som artikelsidor. Dessutom finns hundratals inspelningar, de tidigare som ljudfiler och på senare tid även videofiler.

<https://biblicum.se>

Jesus svarade: "Om någon älskar mig, håller han fast vid mitt ord. Och min Far ska älska honom, och vi ska komma till honom och ta vår boning hos honom" (Joh 14:23).

Förnuftet och Guds ord

”Gud kan inte vara både vred och nådig.” ”Gud kan inte säga olika saker i lagen och evangeliet.” Gud kan inte! Det är omöjligt! Så kan det låta när Gud och hans undervisning bedöms utifrån vad det mänskliga förnuftet anser kan accepteras som logiskt möjligt. Sådana invändningar bekräftar att kontrasten mellan Guds tankar och människotankar är stor. Gud betonar genom profeten Jesaja: *”Mina tankar är inte era tankar, och era vägar är inte mina vägar”* (Jes 55:8). Guds ord innehåller nämligen **både dom och frälsning, både vrede över synden och oförtjänt nåd, både lag och evangelium.**

Guds vrede över synden

”Guds vrede uppenbaras från himlen över all ogudaktighet och orättfärdighet hos människor” (Rom 1:18). ”De ville inte lyssna och inte vända örat till, så att de vände om från sin ondska och slutade att tända rökelse åt andra gudar. *Därför vällde min harm och vrede fram*” (Jer 44:5f).

Guds oförtjänta kärlek till syndare

”Så älskade Gud *världen* att han utgav sin enfödde Son” (Joh 3:16). Sonen är räddningen undan Guds vrede och dom pga synden. ”Genom att han *gav sitt liv för oss* har vi lärt känna *kärleken*” (1 Joh 3:16). ”*Gud bevisar sin kärlek till oss* genom att Kristus dog för oss medan vi ännu var syndare” (Rom 5:8). ”**HERRE**, till himlen räcker *din nåd*, din trofasthet ända till skyarna” (Ps 36:6).

Syndares enda räddning

När Jesus förklarade för sina lärjungar att han som ”Messias, den levande Gudens Son” *måste lida mycket och bli dödad*, protesterade Petrus och sa: ”Gud bevara dig, Herre! *Det där ska aldrig hända dig.*” Jesus sa då till Petrus: ”Dina tankar är inte Guds utan människors” (Matt 16:21–23). Petrus hade ännu inte förstått att den enda räddningen för oss syndare undan vredesdomen är att Jesus, den ende rättfärdige, *ställföreträdande träder in för alla människor* och tar straffet för våra synder på sig. Hans rättfärdighet, förutsagd i profetiorna om honom och bevisad genom att

döden inte kunde behålla honom, tillräknas oss syndare som *en gåva att ta emot helt oförtjänt*: ”Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. *Guds gåva är det*” (Ef 2:8).

Bibelns undervisning består av både lag och evangelium

Människan behöver både Guds budskap om Guds vrede och dom och Guds frälsningsbudskap om den enda räddningen.

- *Guds lag* kräver fullkomlig syndfrihet (3 Mos 19:2; Matt 5:48) och hundra procentig kärlek till Gud och våra medmänniskor (5 Mos 6:5; Matt 22:37,39) för att komma till vår himmelska Far och hans paradiset. När Jesus klargjorde att frälsningen är omöjlig på lagens väg, lika omöjligt som för en kamel att komma igenom ett nålsöga, protesterade många: ”*Vem kan då bli frälst?*” Jesus svarade: ”Det som är omöjligt för människor är möjligt för Gud” (Luk 18:26f). Lagen avslöjar oss som syndare, utestängda från Guds paradiset. Pga synden är vägen till paradiset stängd (1 Mos 3:24) och ”genom laggärningar blir ingen människa rättfärdig” (Gal 2:16).
- *Guds evangelium* uppenbarar den enda vägen till Guds fullkomliga paradiset. Jesus sa: ”*Jag är Vägen, Sanningen och Livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig*” (Joh 14:6). Johannes döparen pekade på Jesus och sa: ”Se Guds lamm som tar bort *världens* synd.” Paulus sammanfattar: ”*Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus*” (Rom 3:23–24). ”*Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre*” (Rom 6:23).
- *Guds lag* kräver: ”Var fullkomliga, så som er himmelske Far är fullkomlig” (Matt 5:48). ”Den som håller hela lagen men bryter mot ett enda bud är skyldig till allt” (Jak 2:10).
- *Guds evangelium* innehåller inga krav, bara nåd.
- *Guds lag* avslöjar oss som syndare, värda den eviga fördömsen. Efter syndafallet kan ingen uppfylla lagens krav. ”Genom en enda människa kom synden in i världen, och genom synden döden. På så sätt nådde döden alla människor, eftersom alla syndade” (Rom 5:12).
- *Guds evangelium* kommer till oss syndare med en frikännande dom, erbjuder syndernas förlåtelse helt gratis utslutande för Kristi skull.
- Paulus sammanfattar *skillnaden*: ”Domen kom genom en enda och ledde till en fördömsedom (grek. *katákrima*), men den fria gåvan (grek. *chárisma*) kom efter många överträdelser och ledde till en fri-

kännande dom (grek. *dikaiōma*)” (Rom 5:16). ”Bokstaven (dvs lagen) dödar, men Anden (dvs evangeliet) ger liv” (2 Kor 3:6).

Lagen och evangeliet är inte människotankar utan Guds viktiga undervisning. Lag och evangelium får inte blandas samman så att Guds vrede över synden och dess följder tonas ner, eller så att Guds nådiga räddning inte uteslutande är av nåd utan delvis också orsakad av något från syndarens sida. *Men tron då?* Tron är ingen prestation utan endast lik en tom hand, *ett förtröstansfullt mottagande av den räddande gåvan, skapad av Gud den helige Ande genom evangeliets helt oförtjänta nådeserbjudande*. Mottagaren ser sin ovärdighet, att han eller hon inte på något sätt förtjänat gåvan genom sin tro, tvärtom. Jag är helt ovärdig att få ta emot denna gåva: ”Jag tror. Hjälp min otro!” (Mark 9:24). Evangeliets ofattbart stora gåva har flera namn: ”Syndernas förlåtelse”, ”evigt liv”, ”frikännande dom”, ”frid med Gud”, ”överflödande nåd”, ”Kristi rättfärdighet”.

Exempel i Bibeln på både fördömsord och frikännande dom

- *Lagens domsord*: ”Jorden har blivit orenad under sina invånare, för de har överträtt Guds undervisning, kränkt lagarna och brutit det eviga förbundet. Därför förtär en förbannelse jorden, de som bor på den måste straffas för sin skuld” (Jes 24:5f).
- *Evangeliet frikännande dom*: ”Jag, jag är den som utplånar dina brott för min egen skull, dina synder minns jag inte mer” (Jes 43:25).
- *Lagens domsord*: ”Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk, som vandrar den väg som inte är god, som följer sina egna tankar, ett folk som ständigt kränker mig rakt i ansiktet” (Jes 65:2f). ”Ni har övergett HERREN, föraktat Israels Helige och vänt honom ryggen” (Jes 1:4).
- *Evangeliets frikännande dom*: ”Jag har utplånat dina brott som ett moln, dina synder som en sky. Vänd om till mig, för jag har återlöst dig” (Jes 44:22).
- *Lagens domsord*: ”Ge honom namnet *Lo-Ammi* (= Inte mitt folk), för ni är inte mitt folk” (Hos 1:9). ”Här är det folk som inte lyssnar till HERREN sin Guds röst och som inte tar emot tillrättavisning” (Jer 7:28).
- *Evangeliets löftesord*: ”Det är inte de friska som behöver läkare, utan de sjuka. Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare”

(Mark 2:17). ”Jag ska säga till *Lo-Ammi*: ’Du är mitt folk’” (Hos 2:23).

- *Lagens domsord*: ”Ni svarade inte när jag kallade, ni lyssnade inte när jag talade. Ni gjorde det som var ont i mina ögon och valde det som misshagade mig” (Jes 65:12).
- *Evangeliets löftesord*: ”De förlorade ska jag söka upp, de som gått vilse ska jag föra tillbaka, de sårade ska jag förbinda, och de svaga ska jag stärka” (Hes 34:16). ”Människosonen har kommit för att söka upp och frälsa det som var förlorat” (Luk 19:10).

Lösningen: Kristi kors

Golgata kors är den enda plats där lagen och evangeliet kan mötas *till frälsning för oss syndare*. Utan Kristi ställföreträdande gärning för oss på korset kan ingen syndare bestå inför Fadern, vars helighet är som en förtärande eld mot all synd. ”Gud är en förtärande eld” (5 Mos 4:24). Men Kristus är utan synd för vår räkning. Därför kan han säga: ”Ingen kommer till Fadern utom genom mig” (Joh 14:6).

Som människors frälsare och ställföreträdare fullbordar Jesus på korset den frälsningsgärning som Gamla testamentet gång på gång utlovat genom Mose och profeterna. ”Kristus dog för alla våra synder enligt Skrifterna” (1 Kor 15:3). I varje syndares ställe tog Messias, Guds Son, lagens straff på sig. Han, den ende rättfärdige, fick motta vad vi alla förtjänat: Guds heliga vrede och dom över synden. ”Han bar våra synder i sin kropp upp på korsets trä” (1 Pet 2:24). Fadern straffade sin älskade Son i vårt ställe. ”Så högt älskade Gud världen”, dvs oss syndare (Joh 3:16). Han vill ingen syndares död (Hes 18:23), han vill inte ”att någon ska gå förlorad” (2 Pet 3:9). *Där på korset möttes Guds vrede och Guds kärlek: vreden över synden och syndare, och en ofattbar kärlek till alla syndare.*

Gamla testamentet hade förebildat denna frälsning. Några exempel: Det slaktade lammets blod blev israeliternas frälsning undan den tionde plågan när de räddades från trældomen i Egypten. Under den långa ökenvandringen som följde offrades enligt gamla förbundets föreskrifter syndoffer och brännoffer. Ett otal felfria djur fick ställföreträdande offra sina liv för folkets synder. De förebildade den frälsning som fick sin fullbordan på Golgata kors. Jesaja fick i förväg se denna fullbordan, då Guds rena Lamm blev slaktat på korset i vårt ställe: ”Han blev genom-borrat *för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom*

för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade. Vi gick alla vilse som får, var och en gick sin egen väg. Men all vår skuld lade HERREN på honom” (Jes 53:5–6).

Redan innan denna fullbordan ägde rum hade Fadern visat att hans älskade Son är syndares enda räddning. Det framgick bl a vid räddningen ut ur Egypten. Gud sände sin Son, *HERRENS särskilde Utsände* (oftast översatt "*HERRENS Ängel*") att befria folket från trældomen i Egypten. Det var denne Ängel som om dagen i en molnpelare och om natten i en eldpelare (2 Mos 13:21) ledde folket ut ur Egypten. När Jesus sa: "Jag har inte kommit av mig själv, utan Fadern *har sänt mig*" (Joh 8:42), anspelar han på Moseböckernas ord om denne *HERRENS Utsände*. När denne *HERRENS Ängel* i en eldslåga (2 Mos 3:2) uppenbarade sig för Mose sa han: "*Jag är Jag Är*" (3:14). Den Utsände Sonen är alltså ett med Fadern (vilket Jesus påminner om, se Joh 10:30). Jesus sa till de judar som menade att han var besatt av en ond ande och ingalunda Guds Son: "*Jag Är, innan Abraham fanns*" (Joh 8:58). Jesus är Guds evige Son och som sådan identisk med *den Utsände* (Ängeln) som uppenbarade sig för Mose i den brinnande busken och flera gånger bl a för Abraham.

Denne *Jag Är*, Faderns utsände Son, skulle i kommande dagar födas av en jungfru som en människoson utan synd (Jes 7:14; 9:6) och instifta "ett nytt förbund", "inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod" (Heb 9:12): "Jag ska förlåta deras missgärningar och aldrig mer minnas deras synder" (Jer 31:31–34; Heb 8:6–13). Paulus skriver: "När tiden var inne sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att *friköpa dem som stod under lagen* så att vi skulle få söners rätt" (Gal 4:4–5).

Treenighetens hemlighet, obegriplig för förnuftet

Gud som vredgas mot synden och inte kan lämna den ostraffad är samtidigt ofattbart god och nådig. Han vill ingen syndares död. "Gud är kärlek" (1 Joh 4:8). Den ende sanne Guden är av evighet tre personer: Fadern, Sonen och den helige Ande, tre aktörer eniga i allt de säger och gör. Fadern är Gud, Sonen är Gud och den helige Ande är Gud, och likväl inte tre Gudar utan en enda Gud. Genom *Sonens* ställföreträdande gottgörelse finns räddning. *Fadern* sänder sin Son, sin Mal'ak (jfr Jesu ord i Joh 7:28–29). *Sonen* antar uppdraget att vara Faderns utsände Frälsare, att som alla syndares ställföreträdare ta på sig Guds vrede pga synden. *Anden* är Hjälparen som verkar genom lagens krav för att män-

niskorna ska inse syndens allvar, ångra sin synd och genom evangeliets villkorlösa gåva ta emot deras enda räddning. ”Sanningens Ande ... ska vittna om mig”, säger Jesus (Joh 15:26), och ”leda er in i hela sanningen” (Joh 16:13).

”Så uppenbarades Guds kärlek till oss: han *sände* sin enfödde Son till världen för att vi skulle leva genom honom” (1 Joh 4:9). *Lagen* uppenbarar Guds vrede pga synden. *Evangeliet* uppenbarar Guds oförtjänta rättfärdiggörelse pga Sonens ställföreträdande frälsningsgärning. ”Lagen gavs genom Mose, nåden och sanningen kom genom Jesus Kristus. Ingen har någonsin sett Gud. *Den enfödde, som själv är Gud* och i Faderns famn, han har gjort honom känd” (Joh 1:17–18). ”Jag ska be *Fadern*, och han ska ge er en annan Hjälpare som ska vara hos er för alltid: *sanningens Ande*. Världen kan inte ta emot honom, för världen ser honom inte och känner honom inte. Ni känner honom, för *han förblir hos er och ska vara i er*” (Joh 14:16–17). ”Om någon älskar mig, håller han fast vid mitt ord. Och min Far ska älska honom, och *vi ska komma till honom och ta vår boning hos honom*” (Joh 14:23).

2 Mos 33 och Guds ansikte

Många har undrat hur 2 Mos 33 ska förstås när det gäller Guds vrede och Guds nåd. Bakgrunden är vad som hände enligt 2 Mos 32: Israeliterna hade svårt syndat genom att förkasta HERRENS Ängel, Frälsaren som så nådigt fört dem ut ur Egypten. De ersatte honom med en gjuten kalv när de sa: ”Här är din gud, Israel, som har fört dig upp ur Egyptens land”, och ”nästa dag steg de upp tidigt och offrade brännoffer och bar fram gemenskapsoffer” till denne avgud (2 Mos 32:4–6). *Guds vrede brann mot synden och syndarna, för Gud är en förtärande eld mot all synd* (5 Mos 4:24). Ändå säger HERREN till Mose: ”För folket dit jag har sagt dig. Se, min Ängel (på hebr. min *Mal'ak* = min ”Utsände”) ska gå framför dig” (32:34).

I 2 Mos 33:2 uppberar Fadern: ”Jag ska sända *Mal'ak* (Ängeln) framför dig” och tillägger: ”Jag ska inte (själv) gå upp med dig. Eftersom du är ett hårdnackat folk kunde jag då förgöra dig under vägen” (33:3). ”Och HERREN sa till Mose: ’Säg till Israels folk: Ni är ett hårdnackat folk. *Om jag bara för ett ögonblick gick med dig skulle jag förgöra dig*” (33:5). Men i vers 14 säger HERREN ordagrant: ”*Mitt ansikte* (hebr. *panái*) ska gå med dig och jag ska ge dig vila” (jfr Jesu ord i Matt 11:28). HERRENS nådiga ansikte är Sonen, Ängeln, den *Utsände* Frälsaren. *Utan Sonen, HERRENS*

Ängel, kan ingen bestå inför Fadern.

Det som väckt undran är HERRENS ord: "Jag ska inte själv gå upp med dig" för då "skulle jag förgöra dig", och sedan: "Mitt ansikte ska gå med dig"? Ska Gud gå med eller inte gå med? Mose verkar undra: Går verkligen Gud med när inte Fadern går med utan bara Ängeln, Faderns Utsände? Mose säger: "Hur ska man nu kunna veta att jag och ditt folk har funnit nåd för dina ögon, *om inte du går med oss?*" (v 16). Mose ville tydligen att Fadern *synligt* skulle gå med, lika synligt som hans Utsände, för han säger: "Låt mig få se din härlighet" (v 18). Men ingen syndare kan bestå inför Guds heliga härlighet annat än genom Sonen, för Fadern är en förtärande eld mot all synd: "Mitt ansikte kan du inte få se, för ingen människa kan se mig och leva" (v 20). Och Fadern upprepar i v 23: "Mitt ansikte kan ingen se." Men Gud är ett med Sonen, så han har inte övergett Mose och folket (se v 17). Jämför Jesu ord: "Jag är inte ensam, utan Fadern som har sänt mig är med mig" (Joh 8:16), och "Fadern är i mig och jag i Fadern" (Joh 10:38).

Här i 2 Mos 33 kommer treenighetens mysterium till uttryck. Sonen, HERRENS utsände Ängel, är Guds nådiga ansikte och lika mycket Gud som Fadern. Ingen syndare kan se Faderns ansikte annat än genom Sonen. "Ingen kommer till Fadern utom genom mig", säger Jesus (Joh 14:6). Hur kan HERREN, vars helighet är som en förtärande eld, ta sig an ett syndigt folk? Svaret är: Bara genom sin Son. Gud Sonen är Guds nådiga ansikte. Gud Fadern har sänt honom som syndares Frälsare. Bara genom honom finner syndare nåd inför Faderns ögon.

Mose hade inte förkastat HERRENS Ängel, vilket folket gjorde medan Mose var uppe på Sinai berg och mottog Guds heliga budord. "Du har funnit nåd inför mina ögon", säger HERREN (v 17). Men Fadern vill också rädda sitt syndiga folk genom sin utsände Frälsare. Hans nådevilja är "att alla människor ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen" (1 Tim 2:4). Han vill ingen syndares död. Han säger genom profeten Hosea: "Hur ska jag kunna göra med dig som med Adma och behandla dig som Sebojim? Mitt hjärta vänder sig i mig, all min barmhärtighet vaknar. *Jag vill inte utföra min brinnande vrede*" (Hos 11:8f).

Förnuftet har svårt att förstå hur Gud kan vara både vred och nådig, både en förtärande eld och en nådig Frälsare. Att Fadern och Sonen är två skilda personer och ändå en och samma Gud är en uppenbarad sanning som strider mot mänskligt förnuft: "Du har inte låtit mig veta vem du vill sända med mig", sa Mose till HERREN (33:12). Ändå hade

Fadern sagt: ”*Min Ängel* (min Utsände) ska gå framför dig” (32:34). Denne Ängel hade tidigare presenterat sig för Mose när han visade sig i en eldslåga i den brinnande busken: ”Jag Är ” (3:14), dvs jag är Gud, ett med Fadern. Jag är ”Abrahams Gud, Isaks Gud och Jakobs Gud” (3:15). När Fadern själv inte går med folket utan sänder sin Son, utför Sonen Faderns frälsande gärning. Anden då? I Nehemjas bok kan vi bl a läsa: ”*Din gode Ande gav du* för att undervisa dem” (Neh 9:20). ”Du hade tålmod med dem i många år och *förmanade dem med din Ande genom dina profeter*, men de lyssnade inte” (Neh 9:30).

Sonen före sitt människoblivande

Redan före sitt människoblivande uppenbarade sig Sonen inte bara för Mose utan också bl a för Abraham (1 Mos 18), Jakob (1 Mos 32:22ff), Gideon (Dom 6:11ff) och Simsons föräldrar (Dom 13:3ff). Han uppenbarade sig *som en man som umgicks och samtalade med dem*. När det gick upp för dem att gudsmannen var HERRENS övernaturlige Utsände fruktade de för sitt liv. Abraham sa: ”Jag har vågat tala till Herren trots att jag är stoft och aska” (1 Mos 18:27). Jakob sa: ”Jag har sett Gud ansikte mot ansikte, och ändå har mitt liv skonats” (1 Mos 32:30). Strax före sin död kallar Jakob Gud ”min herde” och ”den *Mal’ak* (Ängel) som har förlossat mig från allt ont” (1 Mos 48:15f). När Gideon insåg att mannen som talade med honom var ”HERRENS Ängel”, sa han: ”Ve mig, Herre GUD, jag har sett HERRENS Ängel ansikte mot ansikte!” ”Men HERREN sa till honom: ’Frid vare med dig! Var inte rädd, du ska inte dö’” (Dom 6:22–23). När Simsons föräldrar förstod att mannen som talade med dem var HERRENS Ängel, ”föll de ner till jorden på sitt ansikte”, och Manoa sa till sin hustru: ”Nu måste vi dö, eftersom vi har sett Gud” (Dom 13:20–22).

Strax före sin död sa Mose till Israels barn: ”Eftersom ni inte såg någon gestalt den dag då HERREN talade till er på Horeb ur elden ska ni noga akta er, så att ni inte försyndar er” (5 Mos 4: 15f), ”för HERREN din Gud är en förtärande eld” (v 24). Hebreerbrevets författare uppprepar: ”Vår Gud är en förtärande eld” (Heb 12:29). Guds helighet är nämligen oförenlig med allt orent, all synd. När HERREN steg ned på Sinai berg täcktes hela berget av rök och hela berget skakade våldsamt (2 Mos 19:18). HERREN sa till Mose: ”Gå ner och varna folket så att de inte tränger sig fram till HERREN *för att se, för då kommer många av dem att falla ner döda*” (v 21). När HERREN talade direkt till Mose på berget

kunde Mose inte se honom. Han fick bara se honom på ryggen. ”Mitt ansikte kan ingen se” (2 Mos 33:23). När HERREN uppenbarade sig för Mose från det allra heligaste i uppenbarelsetältet, kunde Mose lyssna till hans ord men inte se honom. Där var helt mörkt.

Förnuftets logik kommer i konflikt med Guds ord. Det leder fel när det gäller Guds undervisning om andliga ting, det som hör till Guds rike. *Pga synden föreligger en andlig blindhet.* Människan behöver födas på nytt. ”Den som inte blir född på nytt *kan inte se Guds rike*” (Joh 3:3). ”Den som inte blir *född av vatten och Ande* kan inte komma in i Guds rike. Det som är fött av köttet är kött, och *det som är fött av Anden är ande*” (Joh 3:5–6).

Treenighetens hemlighet, att den ende sanne Guden är en enda och samtidigt tre, Fadern, Sonen och den helige Ande, är obegriplig för det mänskliga förnuftet. Ingen kan se Fadern och den helige Ande, bara deras ord och deras gärningar. Men Sonen, den utsände Frälsaren, kunde människor se, han som är lika mycket Gud som Fadern och Anden.

Ytterligare ett par exempel på förnuftets blindhet i andliga ting

- Enligt Bibeln är frälsningen *helt och hållet* Guds förtjänst. Människan kan inte berömma sig av att åtminstone ha bidragit *lite* till sin frälsning. ”Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. Guds gåva är det, inte på grund av gärningar för att ingen ska berömma sig” (Ef 2:8–9). Innan tron upptändes var alla efter syndafallet andligt döda. Gud har gjort människor levande genom att föda dem på nytt ovanifrån (Ef 2:1; Joh 3:3). Ingen andligt död kan uppväcka sig själv, ingen kan bidra till sin nya födelse. Tron är ett under, en Guds gåva.
- Enligt Bibeln är människans avvisande av Gud och hans frälsningsgärning *helt och hållet människans eget fel*. Enligt förnuftets logik går detta inte ihop. För om frälsningen är helt och hållet Guds förtjänst, måste människans otro delvis var Guds fel. Men om å andra sidan frälsningen inte är helt och hållet Guds förtjänst, då måste frälsningen *delvis* bero på människan. Det kan uttryckas grövre eller finare: *Grövre*: Frälsningen beror på både Guds gärning och människans gärning. Det är fråga om ett samarbete. *Finare*: Människan kan nästan inte bidra med någonting. Men ”hon kan låta sig dragas” eller ”streta emot mindre än de som går förlorade”. Nu kan förnuftet logiskt förklara varför somliga blir frälsta och inte andra.
- Den som håller fast vid Bibelns ord att frälsningen verkligen *helt och*

hållet är Guds förtjänst måste som sagt enligt förnuftet komma fram till att fördömsen är Guds fel. Denna förnuftets logik har lett till den *dubbla* predestinationsläran, nämligen att Gud av evighet har bestämt vissa till frälsning och andra till fördömsen. Denna logik strider mot Guds ord som inte lär någon *dubbel* predestination, dvs en predestination till fördömsen. Gud vill ingen syndares död. ”Gud vill att *alla* människor ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen” (1 Tim 2:4). De som inte vill förkasta Guds klara ord i t ex 1 Tim 2:4 men ändå finner det nödvändigt utifrån logiken med en dubbel predestination, finner en utväg i människotanken att *Guds nådevilja inte kan vara allvarligt menad mot alla*. Men den tanken strider mot Guds ord.

- Enligt Kristi instiftelseord är nattvardens bröd och vin inte bara bröd och vin utan också Kristi sanna kropp och Kristi sanna blod. Jesus säger om brödet: Detta *är* min kropp och om vinet i bägaren: Detta *är* mitt blod. Enligt förnuftets logik är detta omöjligt. 1) *Antingen* har brödet och vinet *förvandlats* så att det *bara ser ut som* bröd och vin men nu inte längre är det utan bara Kristi kropp och blod (den romersk-katolska kyrkan). Men Bibeln säger: Detta (bröd) är Kristi kropp och detta (vin) är Kristi blod. Med andra ord: brödet är både bröd och Kristi kropp, och vinet är både vin och Kristi blod. 2) *Eller* också kan inte *ÄR* betyda ”är” utan måste tolkas som liktydigt med ”symboliserar” eller ”betecknar”. Jesu kropp och blod är ju i himlen. Närvaron måste alltså vara en symbolisk, andlig Kristusnärvaro (reformerta kyrkor). Men Jesus säger inte: Detta bröd och detta vin symboliserar *en andlig Kristusnärvaro*. *Brödet ÄR Kristi kropp* som utgivits och *vinet ÄR Kristi blod* som utgjutits till våra synders förlåtelse, en verkligt stor tröst för syndare som behöver stärkas i tron att de verkligen är förlåtna, dyrt friköpta genom Kristus.

Varför kommer inte alla till paradiset när Sonen tagit vredesdomen på sig?

Enligt Bibelns glada budskap har Jesus ställföreträdande för alla människor tagit på sig vredesdomen, straffet för alla människors alla synder. ”En har dött för alla, och därför har alla dött” (2 Kor 5:14). Jesus, den utlovade ”Telningen”, är ”HERREN vår rättfärdighet” (Jer 23:5–6). Han är ”Vägen” till Fadern, den enda räddningen för alla människor.

Hur kan då någon drabbas av Guds vrede när Jesus ”dött för alla” (2

Kor 5:14), offrat sig själv "till lösen för alla" (1 Tim 2:6)? Kan Gud vara både vred och nådig? Svar: Det Jesus genom sin ställföreträdande frälsningsgärning vunnit för alla människor är *en fantastisk gåva*: syndernas förlåtelse, befrielse från straffet för alla våra synder och Kristi rättfärdighet som en klädnad, det som krävs för det eviga livet i Guds paradiset. *Inbjudan att ta emot denna gåva kan man vägra att hörsamma, lita på och ta emot.* Det kallas i Bibeln för otro och innebär att man förkastar det eviga livet i Guds paradiset. *Utän Kristi rättfärdighet kan ingen komma till Fadern.* Sonen är den enda Vägen till paradiset (Joh 14:6). "Den som tror på Sonen har evigt liv. Den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan *Guds vrede blir kvar över honom*" (Joh 3:36). "Den som tror på honom (Guds Son) blir inte dömd. Men den som inte tror är redan dömd, eftersom han inte tror på Guds enfödde Sons namn" (Joh 3:18).

Glädjen i paradiset liknas av Jesus vid ett bröllop (Matt 22) och av Jesaja vid "en festmåltid för alla folk" (Jes 25:6f). Det går inte att komma dit annat än i Guds Sons namn, dvs vara iklädd hans rättfärdighet. Alla som tror på honom, "som blivit döpta till Kristus *har blivit iklädda Kristus*" (Gal 3:27). "Gud vill att *alla människor* ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen" (1 Tim 2:4), dvs komma till den himmelska bröllopsfesten i Jesu Kristi rättfärdighet. Att försöka komma dit i sin egen rättfärdighet går inte, för den är som "en fläckad dräkt" (Jes 64:6). Inbjudan till bröllopet går ut till alla: "Gå ut till vägskälen och *bjud alla ni ser till bröllopet.* Tjänarna gick då ut på vägarna och samlade alla de mötte, både onda och goda" (Matt 22:9f). Men den som inte hade "bröllopskläder" blev utkastad i mörkret, det eviga fördärvet (Matt 22:13).

Dessvärre avvisar majoriteten inbjudan till Guds paradiset genom Sonen, den enda vägen dit. "Den port är vid och den väg är bred som leder till fördärvet, och det är många som går in genom den. Men den port är trång och den väg är smal som leder till livet, och det är få som finner den" (Matt 7:13–14). En av brottslingarna som var upphängda bredvid Jesu kors *vände sig i sista stund till Jesus* som till skillnad från alla andra av kvinna född "inte gjort något ont". Han sa: "Jesus, tänk på mig när du kommer till ditt rike." Jesus svarade: "Jag säger dig sanningen. I dag ska du vara med mig i paradiset" (Luk 23:41–43).

SE

Vem är du i Guds rike?

av Stefan Sjöqvist

Bland lärjungarna kom frågan upp om vem som var störst bland dem. Men Jesus visste vad de tänkte i sina hjärtan. Han tog ett barn och ställde det bredvid sig och sade till dem: "Den som tar emot det här barnet i mitt namn, han tar emot mig. Och den som tar emot mig tar emot honom som har sänt mig. Den som är minst bland er alla, han är störst" (Luk 9:46–48).

Ser du eller jag upp till någon? Vill du eller jag att andra ska se upp till oss? Den första frågan kanske inte har ett lika självklart svar som den andra. Det är klart att de flesta inte har något emot att andra tycker att vi är bra och vill göra samma sak som vi gör, vara som vi eller leva som vi. Det förutsätter förstås att vi har något i våra liv som är värt att vilja se upp till, att beundra. Man kan även förstå att detta med att ”se upp till” förutsätter att folk faktiskt är olika. Alla har inte lika mycket att säga till om, lika mycket makt. Alla är inte lika visa, lika rika, lika duktiga. Människor har olika funktioner. Det är också Guds ordning. Somliga är satta till att styra och leda. Skriften säger:

Varje människa ska underordna sig den överhet hon har över sig. Det finns ingen överhet som inte är av Gud, och den som finns är insatt av honom... Överheten är en Guds tjänare till ditt bästa (Rom 13:1–2, 4). Andra är satta till att tjäna och hjälpa, att undervisa eller vårda, att arbeta för samhällets uppbyggnad. Också det är ett gudomligt uppdrag.

Om man nu har ett tjänande uppdrag, om man tycker att andras uppdrag har större makt, ära eller glans, kan det vara lätt att *vilja ha det andra har, vara det de andra är*. Och den som redan har ett uppdrag eller en ställning att få styra och ställa över andra, en maktställning, kanske rentav börjar se ner på andra.

Landet och folket Israel hade rikt välsignats i det gamla förbundet. Under storhetstiden hade kung David och hans son Salomo som Guds utvalda smorda härskat över stora landområden. Salomo hade ett av världens mest imponerande tempel och palats. Men tusen år senare var

allt förändrat. Gud hade dock lovat att sända sin smorde Kung, Messias, för att återupprätta sitt folk. Hur det skulle gå till hade Gud förklarat. Men de fariseiska judarna hade missat att *Guds rike i det nya förbundet skulle se helt annorlunda ut*. Den fariseiska judendomens texttolkning präglade inte bara en stor del av gudsfolket utan även Jesu egna lärjungar.

Jesus hade inte fötts i ett kungligt palats utan i all enkelhet i Betlehem. Han vandrade omkring som en enkel judisk man med sina tolv lärjungar, sina elever. Lärjungarna hade fått höra en mäktig undervisning och se många underverk. Men det handlade inte om jordisk makt, jordisk ära, fina kläder.

Lukas 9:e kapitel

Enligt de inledande verserna i Lukas 9:e kapitel kallar Jesus samman de tolv och ger dem makt över onda andar och kraft att bota sjukdomar. Han sänder ut dem att predika evangeliet om Guds rike (v 1–7). Sedan mättar han fem tusen män med fem bröd och två fiskar (v 10–17). Det var ett mäktigt skaparunder som säkert påminde dem om den berömde profeten Mose när han bad till Gud i öknen och Gud mättade folket med manna, bröd från himlen. I den 18:e versen bekänner Petrus att Jesus är Guds Messias, alltså Guds utvalde kung. Från och med vers 27 får vi del av berättelsen om Förklaringsberget, hur Jesus visar sig i himmelskt majestät och samtalar med Mose och Elia.

I vers 44 har Jesus något viktigt att berätta för dem. Han säger: *Öppna era öron för det jag nu säger: Människosonen kommer att utlämnas i människors händer*. Mitt bland allt det fantastiska som lärjungarna fick uppleva berättar Jesus att mörkret närmar sig. Jesus kommer att utlämnas, fångslas och dödas. Men det är som om du inte hör eller förstår vad han säger. *De förstod inte vad han sade. Det var fördolt för dem så att de inte kunde fatta* (v 45). De börjar i stället diskutera vem som var störst bland dem.

Enligt Markus hade den här diskussionen kommit upp i ett samtal lärjungarna emellan när de vandrade på vägen. När de kom fram till det hus där Jesus brukade bo i Kapernaum konfronterade Jesus dem, för Lukas skriver: *Jesus visste vad de tänkte i sina hjärtan* (v 47).

När Jesus talade om sin yttersta förnedring, hur han skulle förringas och förminskas, fångslas och misshandlas av sitt eget folk, judarna, så vill lärjungarna diskutera makt och ära, jordisk storhet, höghet och upp-

höjdhet i människors ögon. Hur kan det bli så bakvänt? Ett genomgående tema i Jesu undervisning är ju: *Människosonen har inte kommit för att bli betjänad, utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många* (Mark 10:45).

Messias' rike är inget yttre härlighetsrike. Men längtan efter yttre storhet och glans, efter att bli lik Gud, är djupt rotad i människans onda natur. Den tanken kom in i människan när Eva lyssnade på ormens ord om frukten på kunskapens träd: *Den dag ni äter av den kommer era ögon att öppnas, och ni blir som Gud* (1 Mos 3:5). Längtan efter makt upphörde inte efter Jesu undervisning. Djupt inbäddad i lärjungarnas medvetande fanns tanken på Guds rike som ett yttre maktrike. Till och med vid påskmåltiden kommer frågan upp: *Det uppstod också en dispyt bland dem om vem som skulle anses vara störst av dem* (Luk 22:24).

I Luk 9:46–48 är Jesus pedagogisk med lärjungarna. För att det ska bli riktigt tydligt hur det fungerar i Guds rike så använder han sig av en synlig illustration. Han tog ett barn och ställde det bredvid sig och sa: *Den som tar emot det här barnet i mitt namn, han tar emot mig. Och den som tar emot mig tar emot honom som har sänt mig. Den som är minst bland er alla, han är störst* (v 48).

I rabbinisk judendom ansågs barnen vara de lägsta, de man inte räknade, inte för att man föraktade dem, men för att de inte hade förmåga och kunskap. De kunde inte tillföra något. Ju äldre man var, desto större vördnad borde man få. Man hade ju läst i 3:e Mosebok: *För ett grått huvud ska du resa dig upp, och den gamle ska du ära* (3 Mos 19:32).

I det judiska hemmet åt mannen först, han som gjorde det tunga kroppsarbetet, därefter kvinnan, sedan barnen och till sist hundarna. Att barnen skulle ta sig ton var otänkbart. Det fanns en given hierarki, vilket i sig inte är fel. Men om lärjungarna tänkte sig att man skulle ha en liknande makthierarki i Guds rike, så ville Jesus lära dem en läxa. De bråkade sinsemellan om vem bland dem som var den främste. Jesus visade vad verklig storhet i Guds rike är. Han *tog ett barn och ställde det bredvid sig och sade till dem: ... "Den som är minst bland er alla, han är störst."*

Det Jesus säger handlar inte primärt om barnen, utan det är ett svar på *deras fråga om ställning, höghet och makt*. Han använder barnen som en bild. Allt är tvärtom mot vad de tänker. I världen är kunskap och makt och styrka något stort, i Guds rike kan det vara tvärtom.

På samma sätt hade Jesus undervisat i Lukas 22. Om de hade före-

ställt sig att Guds rike handlade om att blåsa upp sig och härska, så som det sker i världen, i samhället, i staten, så visar han att det är tvärtom i Guds rike. *Folkens kungar betar sig som herrar över dem, och de som har makten kallar sig deras välgörare. Men ni ska inte göra så. Den som är störst bland er ska vara som den yngste, och ledaren ska vara som tjänaren. För vem är störst: den som ligger till bords eller den som betjänar? Är det inte den som ligger till bords? Men jag är här mitt ibland er som en tjänare* (Luk 22:25–27). Därefter tvättar han deras fötter. Han som är Herre uppträder som tjänare. För det är så frälsningen, räddningen, rättfärdigheten kommer till oss, inte genom att vi höjer oss upp till Gud, utan genom att Gud sänker sig ner till oss. Gud som är över allt blir kött, blir människa.

Människosonen har inte kommit för att bli betjänad, utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många (Mark 10:45). Precis så beskriver psalmisten vår Gud:

*HERREN är upphöjd över alla folk,
hans ära när över himlen.
Vem är som HERREN, vår Gud,
han som tronar så högt,
han som ser ner så djupt –
vem i himlen och på jorden?
Han reser den ringe ur stoftet
och lyfter den fattige ur dyn
för att sätta honom bland furstar,
bland sitt folks furstar.
Han ger den ofruktsamma ett hem
som en lycklig mor med barn* (Ps 113:4–9).

Guds vishet – stötesten och dårskap

Kristendomen är kontrasternas, motsatsernas, motsägelsernas tro. Det svaga blir starkt. Det omöjliga blir möjligt. Paulus berör detta mysterium. Han skriver:

När världen inte genom sin visdom lärde känna Gud i hans vishet, beslöt Gud att genom den dårskap som vi predikar frälsa dem som tror. Judarna begär tecken och grekerna söker vishet, men vi predikar Kristus som korsfäst – för judarna en stötesten och för hedningarna en dårskap. Men för de kallade, både judar och greker, predikar vi Kristus som Guds kraft och

Guds vishet. Guds dårskap är visare än människor, och Guds svaghet är starkare än människor. Bröder, se på er egen kallelse. Inte många av er var visa på världens sätt, inte många var mäktiga, inte många förnäma. Nej, det som för världen var dåraktigt utvalde Gud för att förödmjuka de visa, och det som för världen var obetydligt och föraktat och inte fanns till, det utvalde Gud för att tillintetgöra det som fanns till, för att "ingen människa ska berömma sig inför Gud". Tack vare honom är ni i Kristus Jesus. För oss har han blivit vishet från Gud, rättfärdighet, helgelse och återlösning, för att det ska bli som står skrivet: "Den som berömmar sig ska berömma sig av Herren" (1 Kor 1:21–31).

Mitt i den mänskliga fäfan över egen storhet, vishet, makt och ära har Jesus alltså ställt fram ett barn framför sina lärjungar i Kapernaum. I Markus skildring av samma händelse kan vi läsa: *"Om någon vill vara den förste, så ska han vara den siste av alla och allas tjänare."* Sedan tog han ett litet barn och ställde det mitt ibland dem, omfamnade det och sade till dem: *"Den som tar emot ett sådant barn i mitt namn tar emot mig. Och den som tar emot mig, tar inte emot mig utan honom som har sänt mig"* (Mark 9:35–37).

Barnet är sinnebilden för den ideale lärjungen, den som är den ringe, långt ifrån främst i sina egna ögon. I Markus och Lukas skildring tar Jesus upp frågan om att ta emot den ringe. Den som tar emot den som inte har något att bjuda tillbaka visar på den kristna osjälviska kärleken. I Lukas 14 betonar Jesus detsamma, när han talar om dem som bjuder fattiga och handikappade till fest, dem som inte kan bjuda tillbaka. *Salig är du då, eftersom de inte kan ge dig någon belöning* (v 14).

Den kristna kärleken är till sitt innersta väsen osjälvisk. Den ger utan att vänta på att få något tillbaka, utan att fodra motprestation. Sådan är Guds kärlek till oss var och en: *Knappast vill någon dö ens för en rättfärdig – jo, kanske vågar någon dö för den som är god. Men Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog för oss medan vi ännu var syndare* (Rom 5:7–8).

Det är inte bara vårt förhållande till den ringe som är av betydelse. I Matteus tas frågan om barns sätt att förhålla sig som en mönsterbild för lärjungen: Jesus sa: *Jag säger er sanningen: Om ni inte omvänder er och blir som barnen kommer ni inte in i himmelriket. Den som ödmjukas sig som det här barnet, han är den störste i himmelriket* (Matt 18:3–4).

Det är inte så att förståndet och självständigheten skapar förutsättningar för tron. Det är tvärtom: den frälsande tron kastar all stolthet,

all egen berömmelse, all egen kapacitet, alla egna ansträngningar för att blidka Gud åt sidan och litar endast på Gud och hans nåd i Kristus. Att tro är att inte vara självständig utan helt beroende av Guds nåd.

De som inte tror att ett barn kan ha en frälsande förtröstan på Kristus har menat att Jesus endast talar om barnet som en analogi och inte om det faktiska barn som Jesus omfamnat, alltså ungefär så här: ”Du ska lita på Gud ungefär som barn litar på mor och far.” Men det resonemanget håller inte riktigt. I Matteus och Markus skildring av samma händelse åtföljs texten av en vers som varnar för att förakta ” *dessa små som tror på mig* ” (Matt 18:6, Mark 9:42).

Det är inte så att barnet av födelsen tror. Men de barn som inlemmas i Guds förbund tror genom nådemedlen och genom Guds Ande. Barnen ska därför föras till Kristus. De kan inte ta sig till honom på egen hand. Det är därför vi inte bara döper vuxna utan också barn. Genom dopet föder Gud på nytt. Jesus sa: *Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike* (Joh 3:5). En kristen församling består av både barn och vuxna, och om denna församling säger aposteln Paulus: *Kristus har älskat församlingen och offrat sig för den. Han gjorde det för att helga den, sedan han renat den genom vattnets bad i kraft av ordet* (Ef 5:25–26). *Alla ni som blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus* (Gal 3:27).

Vem är alltså störst?

Lärjungarna hade frågat ” *om vem som var störst bland dem* ”. Jesus hade svarat med att visa hur fel de och vi tänker. Han gör det genom att ställa ett barn framför dem. Vill vi komma till Gud och tillhöra honom, så handlar det inte om vem du och jag är utan om vem Gud är. Därför att vi alla har syndat, brutit mot Guds lag och bud, så måste vi släppa vår egen stolthet och självtillräcklighet. I oss själva och av oss själva har vi ingenting att erbjuda Gud för att han av den orsaken skulle ta emot oss.

Säger Skriften att det offer som behagar Gud är en stor och helig människa som vet vad han kan och vill? Nej. *Det offer Gud vill ha är en förkrossad ande. Ett förkrossat och bedrövat hjärta föraktar du inte, Gud* (Ps 51:19). *Förkrossade* , när vi inser vår ovärdighet. *Bedrövade* , när vi brutit mot Guds lag och vilja. Det är först när vi inser vår litenhet, vår synd, som vi också inser vårt stora behov av nåd, av förlåtelse, av det offer Kristus frambar på korset när han dog i vårt ställe, när han utgöt sitt dyra blod för mänsklighetens alla synder, när han genom sitt offer köpte

oss fria från vår skuld. *HERREN är nära dem som har ett förkrossat hjärta och frälser dem som har en bedrövad ande* (Ps 34:19).

Det är på så vis som Guds rike blir det uppochnervända som Jesus beskriver i Lukasevangeliets 13:e kapitel: *Och det finns de som är sist som ska bli först, och de som är först som ska bli sist* (Luk 13:30). Eller i Matteusevangeliets 18:e kapitel: *Den som ödmjukar sig som det här barnet, han är den störste i himmelriket* (Matt 18:4). När profeten Sakarja flera hundra år tidigare i förväg ser Jesus som den Herde som ger sitt liv för fåren, skriver han: *Slå herden så att fåren skingras, för jag ska vända min hand mot de små*” (Sak 13:7).

Så ser sann kristen tro ut, att utan allt eget likt de små vila i Guds nåd och förlåtelse, tro att Jesus burit all vår synd på korset och gett oss full förlåtelse.

 Biblicum på norsk

Hjem Om oss

Velkommen!

BIBLICUM på norsk!
På nettsiden www.biblicum.info publiceres nå artikler på norsk. En gullgruve for alle som er interessert i bibelsk, luthersk undervisning.

Vad kan vi lära oss av Job?

av teol. dr Gottfried Herrmann¹

Jobs bok är en av de mindre bekanta böckerna i Gamla testamentet. I den bibelläsningssplan jag följer förekommer den till största del i utdrag. Ur barnbiblar känner vi endast handlingen i stora drag och en kort sammanfattning av innehållet. Tyvärr beaktas därmed oftast alltför lite att Jobs bok behandlar mycket djupgående och existentiella trosfrågor: frågor som rör lidandets roll i världen och som i alla tider har sysselsatt kristna.

1. Levnadsförhållandena som beskrivs

Jobs bok ger själv ingen information om bokens författare eller när den skrevs. Boktiteln härrör uppenbarligen från huvudpersonen. Huruvida Job själv skrev ner sina upplevelser och tankar, eller om någon annan gjorde det efter honom vet vi inte. Den judiska talmud (2 århundradet e Kr) förmodar Mose vara författare. Luther håller Salomo för tänkbar.²

De beskrivna tidsförhållandena pekar mot en tidig tid. Job levde ännu 140 år efter bokens händelser (Job 42:16). Eftersom han redan i början av berättelsen har vuxna barn, måste han ha blivit minst 180 år gammal. Det motsvarar patriarkernas (Abraham, Isak, Jakob) levnadsålder.³

Mot den här tiden pekar också Jobs vänners namn och härkomstorter:

Elifas från Teman: Enligt 1 Mos 36:15 hette Esaus äldste son Elifas. Teman var en stad i norra delen av grannlandet Edom i sydost (jfr Hes 25:13; Amos 1:12).

---

1 *Bibelstudium häftet 2016 i Evangelisch-Lutherische Freikirche (ELFK). Författaren är docent i kyrkohistoria och Gamla testamentet vid ELFK:s teologiska seminarium i Leipzig. Översättning: Jesper Hansen.*

2 Babyloniska talmud, Baba Bathra 14b och 15a; Luther, i: WA TR 1, nr 475; W² 22, 1422, nr 6.

3 Bibeln berättar att Abraham blev 175 år, Isak 180 år, Jakob 147 år och Mose 120 år.

Bildad från Shua: Enligt 1 Mos 25:2 var Shua en son från Abrahams andra äktenskap, med Ketura.

Sofar från Naama: Enligt Jos 15:41 var Naama en stad i södra delen av Juda stams område.

Elihu: Hans far Barakel anges vara ättling till Bus (Job 32:2). Så hette Abrahams bror Nahors son (1 Mos 22:21; Jer 25:23).

Job levde i landet Us (Job 1:1). Namnet förekommer redan i 1 Mosebok som personnamn. Så hette ett barnbarn till Noas son Sem (1 Mos 10:21ff) och också en son till Nahor, Abrahams bror (1 Mos 22:21), samt ett barnbarn till Seir⁴ (1 Mos 36:20,28). Seirs bergskedja hörde till edomiternas område (Esaus ättlingar; 1 Mos 36:6ff; Jer 25:20), alltså norr om Akabaviken. Landet Edom (Esaus område) låg sydost om Döda havet och sträckte sig ända till den arabiska halvön (idag Saudiarabien). Där låg förmodligen också landet Us, för det heter om Job att han ”var mäktigare än någon annan i Österlandet” (Job 1:3).

Enligt beskrivningen i hans bok måste vi föreställa oss Job som en rik nomadfurste, jämförbar ungefär med Abraham som hade mer än 300 tjänare i sitt hushåll. Job hade en stor familj och ägde stora boskapshjordar.

2. Boken och dess utformning

Det är anmärkningsvärt att det i Jobs bok inte finns hänsyftningar till Mose lag (toran). Job offerar visserligen, men det görs inte (som i 3 Mos 1–7) åtskillnad mellan olika slags offer. Det talar också för att klassificera boken som ett tidigt verk.

Den omfattande boken är konstfullt uppbyggd och till största del författad på poetisk hebreiska (kap 3–41). Indelningen är som följer:

Kap 1+2: Prolog

Kap 3: Jobs första klagan

Kap 4–26: Samtal med tre vänner

Kap 27–31: Jobs andra klagan

Kap 32–37: Den fjärde vännens tal

Kap 38–41: Guds svar

Kap 42: Epilog

---

4 Seir = en son till Esau (1 Mos 36).

Redan Luther anmärkte om Jobs bok⁵: Den konstfulla stilen talar för att det inte rör sig om en direktåtergivning av Jobs samtal och klagan utan om en senare nedteckning. Den skulle också kunna härröra från en annan författare än Job själv.

Det har ofta diskuterats om Job är en historisk person eller om berättelsen om honom bara är en berättelse som ska återge ett exempel. Sådana berättelser använder Jesus sig av när han framför liknelser. Men i liknelserna förekommer vanligtvis inga vid namn nämnda personer. Och inte ges närmare information om deras biografi eller familj. Vad gäller Job är detta däremot fallet.

Han nämns till och med på andra ställen i Bibeln, och faktiskt jämsides med betydande historiska personer. Det heter i Hes 14:13–14: "... då skulle jag räcka ut min hand mot det och skapa brist på bröd och sända svält över det och där utrota både människor och djur. Om då dessa tre män fanns i landet: *Noa, Daniel och Job*, så skulle de genom sin rättfärdighet bara rädda sina egna liv, säger Herren GUD" (på samma sätt också i v 20).

Och i Jak 5:11: "Bröder, ta profeterna som talade i Herrens namn till föredömen i att lida och vara tåliga. Vi kallar dem saliga som håller ut. Ni har hört om *Jobs* uthållighet och sett hur Herren till slut gjorde med honom. Herren är rik på kärlek och barmhärtighet."

Eftersom Job här nämns sida vid sida med andra historiska personer, är det bäst att utgå från att han verkligen upplevde berättelsen som beskrivs.⁶

3. "Prolog i himlen"

Handlingen i huvuddrag kan sammanfattas snabbt. I början återfinns den s k "prologen i himlen". Så har Goethe kallat den scenen och bearbetat den i verket "Faust".

I början beskrivs Job: "I landet Us levde en man som hette Job. Han var en from och rättsinnig man som fruktade Gud och undvek det onda. Han hade fått sju söner och tre döttrar. Han ägde 7 000 får, 3 000 kameler, 500 par oxar och 500 åsnesson, och dessutom tjänare i stor mängd. Han var mäktigare än någon annan i Österlandet" (Job 1:1–3).

---

5 Luther, i: WA TR 1, nr 475; W² 22,1422, nr 6.

6 Vi nämner ju inte heller i en uppräknings sida vid sida med varandra Karl den Store, Konrad Adenauer (tidigare tysk förbundskansler; övers. anm.) och Rödluvan.

Gud själv ger Job bästa omnämmande: ”På jorden finns ingen som är så from och rättsinnig, ingen som så fruktar Gud och undviker det onda” (Job 1:8b).

Den här lovprisningen förkunnar Gud i rådsförsamlingen framför Guds tron (Job 1:6). Dit har uppenbarligen också djävulen tillträdde. Om honom heter det nämligen i Upp 12:10b: ”Nu tillhör frälsningen och makten och riket vår Gud och väldet hans Smorde, för våra bröders *åklagare* är nerkastad, han som *dag och natt anklagade dem inför vår Gud.*”

Namnet Satan betyder ”anklagare”. Som en sådan går han uppenbarligen ut och in inför Guds tron. Men tydliga gränser är satta för honom såsom man kan se i Jobs bok. Det häpnadsväckande är: Gud själv gör Satan uppmärksam på sin trofaste tjänare Job! Satan låter inte chansen vara outnyttjad. Det är ju hans mål att locka så många människor som möjligt bort från Gud och störta dem i olycka för alltid (evigt fördärv). Vad gäller de flesta människor behöver han inte anstränga sig så mycket angående den saken. De vill inte veta av Gud, vänder honom ryggen och följer gärna vad Satan viskar till dem.

Svårare är det med dem som insett att Gud är deras himmelska Far och i tillit stöder sig på honom. När det gäller dem är vägen inte lika rak för Satan. Då måste han handla mer taktiskt och raffinerat för att föra dem bort från tron. Den förebildlige Job blir då särskilt föremål för hans uppmärksamhet.

Satan är övertygad om att Job bara lever så fromt och gudfruktigt eftersom saker och ting går bra för honom. Gud hade välsignat Job rikligt: med hälsa, en stor familj, välstånd och egendom. Därför föreslår Satan för Gud ett test: ”Men räck ut din hand och rör vid allt han äger. Helt säkert kommer han då att förbanna dig rakt i ansiktet” (Job 1:11).

4. Katastrofer som gett upphov till ordspråk

Det är så att säga ett vad. Gud går med på det. Han tillåter att Job inom en kort tid förlorar all boskapsegendom. Omsider dör alla hans barn på en dag i en ökenstorm (virvelstorm).

De som bär jobsposten (jfr ordspråket) kommer till honom med de förskräckliga nyheterna. Job förlorar allt över en natt. Han var oändligt rik och förlorade allt på en gång. Vilken människa skulle inte då anklaga Gud eller ödet? Vem repar inte då: ”Hur kan Gud tillåta det här?”

Job reagerar på ett annat sätt. Det heter om honom: ”Då reste sig

Job, rev sönder sin mantel, rakade sitt huvud och föll ner på marken och tillbad. Han sade: Naken kom jag ur min moders liv, och naken ska jag återvända dit. HERREN gav och HERREN tog. Lovat är HERRENS namn! Under allt detta syndade inte Job och kom inte med någon anklagelse mot Gud” (Job 1:20–22).

När man läser det tänker man kanske: ”Job är sist och slutligen inte så illa berörd av det skeddade.” Men den här korta skildringen ger inte hela sanningen. Det är bara den komprimerade versionen som framför allt handlar om resultatet. Var och en som mist nära anhöriga genom döden vet vad det innebär. Det gäller särskilt vid förlust av barn, oavsett om det är fråga om småbarn eller vuxna barn. Smärtan över det kan slita sönder en människa invärtes. Somliga kommer aldrig över smärtan.

Inte heller i Jobs fall var det annorlunda. Men till slut för Gud honom dock till insikten att ”HERREN gav och HERREN tog. Lovat är HERRENS namn!” Det är en insikt som förvärvas mödosamt i bön och genom att lyssna till Guds ord. Job lyckas med Guds hjälp att bryta igenom till ”trons stora likväl”. Detsamma bekänner Asaf i 73 psalmen: ”*Likväl*” [tyska bib.], jag är alltid hos dig, du håller mig i min högra hand. Du leder mig med ditt råd och tar sedan emot mig med ära. Vem har jag i himlen utom dig? Och har jag dig, söker jag inget på jorden. När min kropp och mitt hjärta ger upp, är Gud mitt hjärtas klippa och min lott för evigt” (Ps 73:23–26).

I en av våra psalmer heter det träffande:

*Blir oss genom gravens kulle
blickens klarhet skymd,
ge då, Herre, själen vingar,
att förbi den kullen skådar.*⁷

5. Oerhört lidande

För Job är det tragiska att vadet i himlen ännu fortsätter. Satan tar upp diskussionen igen och påstår: ”Hud för hud. Allt man äger ger man ju för att rädda sitt liv. Men räck ut din hand och rör vid hans kött och ben. Helt säkert kommer han då att förbanna dig rakt i ansiktet.” HERREN sade till Åklagaren: ”Nåväl, han är i din hand. Men du måste skona hans liv” (Job 2:4–6).

---

7 Fritt översatt från tyska. (Ur psalmen ”Das Jahr geht still zu Ende”, Eleonore von Reuß, 1857).

Gud tillåter att djävulen drar åt skruven ännu mer vad gäller Job. Hittills hade Job förlorat alla barn och all egendom. Nu handlar det om hans hälsa. Det själsliga lidandet utökas nu med det kroppsliga lidandet. Inom en kort tid bryter hans immunförsvar ihop och han kan inte mer värja sig mot smittohärdar. Såsom ordspråket säger är hans kropp ”från hjässan till fotabjället” övertäckt med bölder (v 7).

Och saker blir ännu svårare. Jobs fru uthärdar inte längre påfrestningarna. Hittills har hon inte nämnts, även om hon måste ha lidit minst lika mycket som Job genom förlusten av barnen och genom alla andra saker. Genom mycket mindre familjekatastrofer har äktenskap gått sönder. Jobs fru ansöker inte om skilsmässa, t ex eftersom hennes man ”inte längre kan säkra hennes livskvalitet” eller ”inte längre ser så bra ut”. Hon stannar kvar i sitt äktenskap. Det är berömvärt.

Men hon förlorar i anfäktelsens vågor ändå fotfästet. Hon förlorar sin tro på Gud. Därför säger hon slutligen till Job: ”Står du fortfarande fast i din fromhet? Förbanna Gud och dö” (v 9). Job svarar henne: ”Du talar som en dåraktig kvinna skulle tala. Om vi tar emot det goda av Gud, ska vi då inte också ta emot det onda?” (v 10a).

Jobs fru hade lidit skeppsbrott i sin tro.⁸ Hon kunde inte längre tro att Gud har en god avsikt med oss människor. Hon ger sin man rådet att också han ska låta tron fara, eftersom den enligt henne blivit meningslös. Ja, det hon säger låter nästan som en uppmaning till självmord. ”Det får räcka, sätt nu själv punkt. Avsluta ditt liv!” Ett sådant liv är väl inte längre värt att leva. Det blir bara en börda för andra.

Job tar inte emot sin frus råd. Han kallar henne ”dåraktig”. Med det avses inte bara ”dum” eller ”oförnuftig”. Det hebreiska ordet avser ett liv utan Gud eller ett medvetet handlande mot Guds bud (synd).⁹ Job är inte redo att avstå från sin tro. Han syndar inte genom att i anfäktelse och lidande vända sig bort från Gud. Nästan lapidariskt låter det som står i styckets sista mening: ”Under allt detta syndade inte Job med sina läppar” (v 10).

Därmed bekräftas Jobs uthållighet. Som troende vet vi att vi går in i himmelriket genom många lidanden (Apg 14:22). Men samtidigt antyder den sista meningen att saken *inte* därmed är avklarad. Det låter

---

8 1 Tim 1:19.

9 Jfr vad Salomo säger i sina ordspråk (kap 1–9) om dårskap och vishet. Vishet är ”gudsfruktan”, alltså att frukta och älska Gud (Ords 1:7; 9:10).

misstänksamt då det heter: Han syndade inte ”med sina läppar”. Det betyder: Över hans läppar kommer ingen förbannelse; han avsäger sig inte Gud. Men därmed är inte sagt vad som försiggår i Jobs hjärta. Om det hör vi utförligt i de följande kapitlen.

6. Vad en vän är inser man i nöden!

Många sörjande lider av att ju längre tiden går desto ensamare blir de. Endast få vågar tala med dem eller alls föra deras förlust på tal. Om Job berättas att han hade vänner som inte lämnade honom ensam i den här situationen. Tre stycken kommer till honom: Elifas, Bildad och Sofar. Det de får se är skakande. De känner nästan inte igen vännen. De ser ”att hans plåga var mycket stor”. Därför sitter de först sju dagar hos honom och yttrar bara något då de gråter med honom. Såsom vanligt på den tiden river de sönder sina kläder¹⁰ och kastar aska på huvudet.

Vi kan av Jobs tre vänner lära oss något om hur vi ska bemöta sörjande eller människor som lider mycket. I sådana situationer är det ofta bättre att inte säga så mycket.¹¹ Med en stilla gest fås mer till stånd än med intetsägande fraser (”Jag förstår dig... Jag vet hur du känner dig...”). Men samtidigt stämmer inte heller vad en del teologer påstår att deras uppgift endast är att vara tysta tillsammans med den lidande. Den lidande behöver tröst ur Guds ord! Vi måste bara bemöta oss om att hitta en öppning till personen det gäller. Den rätta tidpunkten är viktig och rätt grad. Till det behövs mycket tålamod och inlevelseförståelse (empati). Ofta kan vi inte annat i början än be för personen.

I det forna Israel lär det ha varit vanligt att den sörjande själv måste inleda samtalet vid sådana kondoleansbesök. Det gör Job. Efter de sju dagar vännerna tillbringat med honom börjar han tala. Det vi nu får höra från honom är en bitter klagan: Han förbannar dagen han föddes på (3:3). Han utbrister: ”...varför blev jag inte nergrävd som ett dödfött foster, som ett barn som aldrig såg ljuset?” (v 16).

Också här måste vi kort stanna till: Vad har hänt med Job? Hade han inte på sätt och vis redan avhandlat sina förluster och lidanden

---

10 Att riva sönder framsidan av det yttersta plagget var i mindre grad ett tecken för sorg och i högre ett tecken för djupaste bestörtning, för förskräckelse (jfr översteprästen vid Jesu förhör, Matt 26:65).

11 Man säger väl med rätta att människan därför har två ögon och två öron men bara en mun. Hon ska observera och lyssna dubbelt så mycket som hon talar.

när han sa: ”HERREN gav och HERREN tog. Lovat är HERRENS namn!” Och: ”Om vi tar emot det goda av Gud, ska vi då inte också ta emot det onda?” – Här blir klart att ett övervinnande av sorg och accepterandet av lidande inte är en lineär process (inte en rak, uppåtgående linje); inte något som sker en gång och sedan är avslutat. Nej, det går i vågor. Återkommande nya vågor av anfåktelse måste avvärjas – så är det också med vår tro som helhet. Den gör inte heller ständigt framsteg och ökar. Varje dag måste djävulens angrepp på nytt tillbakavisas. Vi ska ”stå emot honom, orubbliga i tron...” (1 Pet 5:7–9).¹²

Job önskar i sin förtvivlan att dagen han föddes på ska raderas i kalendarern. Det är skakande att höra sådana ord ur munnen på en förebildligt from man. Men vi måste minnas att vi inte får ta orden för ordagrant i så extrema situationer. Det är viktigt för varje kristen som vill hjälpa andra, men särskilt för själasörjare. Job säger senare själv: ”Tänker ni märka ord och betrakta en förtvivlad mans ord som luft?” (Job 6:26). Håri består de tre vännernas fel. De inser det inte – de tar Jobs ord på fullaste allvar och håller dem för att vara högfärdig självrättfärdighet.

7. Välment är inte nog!

Vännerna svarar på Jobs stora känsloutbrott. De gör det i tur och ordning. På varje tal följer ett svar från Job. Det sker i tre samtalsrundor: i kap 4–14, kap 15–21 och kap 22–26. Det här s k ”debatterandet med vännerna” utgör en stor del av Jobs bok.

Det vännerna har att säga är välment, men tyvärr inte bra. Kanske borde de ha förblivit tysta. De förebrår outröttligt Job och förstår inte hans beteende. Job känner sig helt missförstådd av dem. Redan i början av andra samtalsrundan konstaterar Job resignerat: ”Ni är alla bedrövliga¹³ tröstare” (Job 16:2). Hur kommer det sig? Vad gör vännerna fel? – Här finns inte plats att gå igenom deras tal i detalj. Men jag presenterar deras huvudargument.

a) Elifas:

Elifas från Teman tar först till orda. Han är förmodligen den äldste av

---

12 1 Pet 5:7–9: *Och kasta alla era bekymmer på honom [Gud], för han har omsorg om er. Var nyktra och vakna. Er fiende djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter någon att sluka. Stå emot honom, orubbliga i tron, och tänk på att era bröder här i världen går igenom samma lidanden.*

13 Det hebreiska ordet *amal* betyder en möda som är förgäves (jfr Ps 90:10).

de tre och har därför företräde. Hans första tal omfattar kapitlen 4 och 5. Han är relativt försiktig i sin argumentation. Han börjar ofta med en psykologiskt inkännande fråga: ”Har jag förstått dig rätt? Vill du tala om det?” Elifas använder Guds rättfärdighet som argument. Han är övertygad: Gud handlar inte orättvist. Då han straffar finns det en orsak till det. Elifas förehåller Job: ”Tänk efter: När gick en oskyldig förlorad, och var gick de rättsinniga under?” (Job 4:7).

Här bör beaktas: Allt Elifas (och de andra vännerna) säger står i Bibeln och är Guds ord. Men allt måste inte därför vara korrekt. Vi måste ta sammanhanget i beaktande. När det t ex i 1 Kor 15:32b heter: ”Låt oss äta och dricka, för i morgon dör vi”,¹⁴ är det inte en levnadsregel Gud har gett – de gudlösa som lever så citeras.

Elifas blandar i sin argumentation bibliska sanningar med tidigare generationers (”fäder“ 15:17f) vishet och med egna erfarenheter (Job 5:27: ”Se, detta har vi utforskat, så är det. Hör detta och tänk på det noga”). Det finns vissa korrekta insikter däri, men också en del felslut.

I slutändan är det föga användbart för Job. Han känner sig inte förstådd. Vännen argumenterar verklighetsfrämmande. Han lyckas inte sätta sig in i Jobs situation. Symptomatiskt är vad Elifas säger i början av sitt första tal: ”Se, många har du väglett, och kraftlösa händer har du stärkt. Dina ord har rest upp den som snubblat, och du har gett kraft åt vacklande knän. Men nu gäller det dig, och du blir otålig, det drabbar dig, och du blir förskräckt” (Job 4:3–5). Det här konstaterandet är säkert korrekt. Men det fungerar som en läkares diagnos. Läkaren vill så snabbt som möjligt befria sig från sin plikt att informera patienten om diagnosen och frågar inte om patienten alls kan hantera det sagda.

Det är igen ett problem som ger oss huvudbry till denna dag: teologiska eller psykologiska sanningar är, då vi vill hjälpa andra människor, ganska olägliga. De hjälper inte. För det är just utmaningen. Det är så svårt för oss – också som kristna – att i en konkret, svår situation tillämpa vår teoretiska kunskap på oss själva. Vi är genom vår tro övertygade om att Gud låter allting tjäna oss till det bästa (Rom 8:28). Men när katastroferna väller fram över oss är det svårt för oss att tillämpa det på oss själva. Då går det för oss som för Job.

Job svarar Elifas i kap 6 och 7. Han klagar att vännen inte förstår tyngden i hans lidande och därför dömer obarmhärtigt. Job försvarar

---

14 Så enligt den tyska bibelöversättningen och Folkbibeln 98.

sig mot anklagelsen att han talar oöverlagt. Men framför allt fruktar han att han inte har tillräcklig kraft att fortsatt hålla ut i anfäktelserna. Han fruktar för att förlora sin tro (Job 6:10–12). Därför ber han ”att Gud ville skära av mitt liv” (Job 6:9).

b) Bildad:

Den andra vännen, Bildad från Shua, börjar sitt första tal i kapitel 8. Han går betydligt mindre försiktigt fram. Hans ord uttrycker otålighet – han börjar ganska ofta sina frågor med ”Hur länge...?” (8:2; 18:2). Hans tal är kortare än Elifas. Bildad åberopar fädernas vishetstradition (Job 8:8: ”Fråga gångna släktled och ta vara på fädernas erfarenhet”). Han förmodar att Jobs barn syndande i hemlighet och därför träffades av Guds straffdom (Job 8:4). Också Job borde inse och bekänna sina synder för att på så sätt åter erhålla Guds välbehag.

c) Sofar:

Den tredje vännen, Sofar från Naama, är ännu burdusare. Han saknar nästan helt inlevelseförmåga. Han menar att Job kommer med pladder (Job 11:2f) som han inte längre står ut med. Sofar uppmanar Job att äntligen sluta med sina dolda synder (kap 11). Han betonar flera gånger Guds straffande rättfärdighet. Gud kommer att avslöja all orättfärdighet och gå till rätta med de onda (kap 20).

Exegeten Hans Möller säger väl med rätta: Sofar är en arrogant beserwiser som med sin ytlighet inte alls inser problemets djup. Det är ingen tillfällighet att inget mer bidrag kommer från honom i tredje samtalsrundan. Han har för länge sedan fått slut på vettiga saker att säga. Vännerna kommer inte längre med sin vishet.

8. Jobs sista klagan

De långa ordväxlingarna med de tre vännerna förde inte till någon lösning. Deras försök att bevisa skuld hos Job har misslyckats. Job känner sig inte skyldig. I kap 27–31 sammanfattar Job sin hållning ännu en gång. Genast i början säger han: ”Aldrig ger jag er rätt, till min död vidhåller jag min oskuld. Jag håller fast vid min rättfärdighet och släpper den inte. Mitt hjärta förebrår mig inte för någon av mina dagar” (Job 27:5f).

Vad Job menar med att han inte har ett dåligt samvete och inte är medveten om några dolda synder klargör han i *kapitel 31*. Där avlägger

han, efter en nästan ändlös uppräknning, en sorts ”värjemålsed”. Han vill stå till svars inför den allsmäktige och – om något ont kan bevisas om honom – gärna ta sitt straff (Job 31:36f).

I kap 29 och 30 jämför Job sin tidigare lycka med sin aktuella olycka. Eftertryckligt framhåller han för Gud vad som fört honom till förtvivlan: ”Jag ropar till dig, men du svarar mig inte. Jag reser mig upp, men du bara ser på mig. Du har blivit grym mot mig, med din starka hand ansätter du mig” (Job 30:20f). Det betyder: Job ser i Gud inte mer en vän, utan en fiende som plågar och förintar honom.

Mitt i det här sista försvarstalet av Job återfinns det 28:e kapitlet som något man inte väntar sig. I det handlar det om temat *vishet*. Här dras ett slutsträck när det gäller vännernas försök att med mänsklig vishet förstå Jobs lidanden. Det måste misslyckas. Det är inte möjligt.

Till det behövs en annan vishet. Men varifrån kommer den? frågar Job (Job 28:12,20). Den kan bara komma från Gud. Därför heter det i slutet av kapitlet: ”Se, att vörda HERREN är vishet, att fly det onda är förstånd” (Job 28:28).

Två saker kan noteras i den här meningen:

1. Med nästan samma ord beskrivs Jobs fromhet i bokens början. Han beskrivs som ”ingen som så fruktar Gud och undviker det onda” (Job 1:8). Dessutom måste man veta att ”gudsfruktan” används i GT i samma betydelse som ”tro på Gud”. Med den fruktan menas inte rädsla för Gud utan högaktning: alltså att ge honom den ära som tillhör honom (det som första budet kräver: ”...frukta och älska Gud över allting och i allt förtrösta på honom”).
2. Den som känner sin Bibel en aning vet dessutom att temat rätt vishet utförligt behandlas i första delen av Salomos ordspråk (kap 1–9). Där heter det i början: ”Att vörda HERREN är början till kunskap” (Ords 1:7). Och i slutet av det avsnittet ännu en gång: ”Att vörda HERREN är början till vishet” (Ords 9:10). Att vara vis betyder alltså att erkänna Gud som herre och visa honom den vördnad honom tillkommer.

Men det finns ett kapitel i Ordspråksboken där temat vishet lyfts upp på en helt annan nivå. I kapitlen 1–7 framställs visheten som en person. Det åttonde kapitlet går dock längre än det som ditintills sagts. Det innehåller utsagor om visheten som spränger ramarna för mänsklig vis-

het. Det sägs om visheten att den fanns ”från begynnelsen, innan jorden fanns” (v 23), och att den som finner den, finner livet (v 35). Sådant säger Gud annars endast om sig själv (t ex Joh 11:25: ”Den som tror på mig ska leva om han än dör...”).

Med tanke på de här utsagorna gav Luther åttonde kapitlet i Ord-språksboken rubriken: ”Om den viktigaste visheten, Guds Son”. Av Nya testamentet vet vi att Kristus för oss har ”blivit vishet från Gud... och återlösning” (1 Kor 1:30). Och Paulus bekänner i Kolosserbrevet (2:3) att alla vishetens skatter är gömda i Kristus.

När vi tänker på det förstår vi bättre varför det hos Job mitt i hans jämmer hela tiden dyker upp små ljuspunkter (9:33; 13:16; 14:13). Av dem blir det tydligt att han – i djupaste lidande, oförstådd av sina vänner – väntar sig sin räddning endast från Gud. Tydligast blir det i det berömda stället i *kapitel 19* där Job bekänner:

”Jag vet att min återlösare lever, att han till sist ska träda fram över stoftet. När sedan min sargade hud är borta, ska jag i mitt kött skåda Gud. Jag själv ska få skåda honom, jag ska se honom med egna ögon, inte med någon annans” (Job 19:25–27).

Om man också läser verserna omedelbart före detta ställe blir den här bekännelsen ännu väldigare. Det handlar igen om *troms* ”likväl” som bryter igenom tjocka moln som en solstråle. Tidigare hade Job ropat ut sin nöd och önskat att hans ord skulle ristas in i en klippa (v 23f).

9. Den fjärde vännen

Han heter Elihu (=min Gud är Han). Han har hört de långa, tröttsamma samtalsrundorna mellan Job och de tre första vännerna. Längre har han tigit, nu utbrister han: ”Jag är ung till åldern, och ni är gamla. Därför var jag rädd och vågade inte lägga fram min mening för er. Jag tänkte: ’Åldern ska tala och de många åren förkunna vishet.’ Men det beror på anden i människan, den Allsmåktiges livsfläkt ger henne förstånd. Det är inte åldern som ger vishet eller bara gamla som förstår vad som är rätt” (Job 32:6–9).

I de sex kapitlen av sitt tal (kap 32–37) befattar han sig med vad som sagts i de tre samtalsrundorna. Kort sagt riktar han kritik mot följande:

- I första samtalsrundan (kap 4–14) tvivlade vännerna på att Job är oskyldig. Det drev Job till att hela tiden försvara sin oskuld. Elihu tror på Jobs oskuld. Han kritiserar vännerna pga deras orättvisa antydningar (*kap 33*).

- I *34:e kapitlet* visar Elihu att Job, i och med att han kraftfullt försvarar sin oskuld, till sist (oavsiktligt) drar Guds rättfärdighet i tvivelsmål. En sådan förmätenhet anstår dock inte honom. Det kritiserar Elihu tydligt och ger här vännerna rätt (den andra samtalsrundans tema).
- I *35:e kapitlet* befattar sig Elihu med frågan om det lönar sig att undvika synden (den tredje samtalsrundans tema). Han konstaterar att Gud faktiskt straffar ondska och belönar rättfärdighet. Men det sker inte snabbt och framför allt inte alltid så att vi människor förstår det. På den här punkten har både Job och vännerna dragit för snabba slutsatser.

I *36:e och 37:e kapitlet* etablerar Elihu ett nytt perspektiv. Det är hans stora förtjänst!¹⁵ Elihu visar: Lidandet en människa erfar kan vara Guds straff för hennes gudlöshet. Men det är inte allt. I Jobs fall ser saken ut på ett annat sätt: Honom kan man inte just anklaga för stor gudlöshet. Ändå besparas han inte från det svåra lidandet. Varför är det så? Eftersom lidande *också* kan vara ett medel varigenom Gud uppfostrar. Lidande och nöd som vi hamnar i är inte alltid bara ett Guds straff. Det kan också vara ett Guds uppfostringsmedel varigenom han vill stärka oss i tron. I Nya testamentet sägs till oss kristna: ”Vi måste gå igenom många lidanden för att komma in i Guds rike” (Apg 14:22).

I Jobs fall tjänar nöd och lidande till att göra honom uppmärksam på självrättfärdighetens synd. Han bekänner visserligen från början att han är en syndare och behöver förlåtelse av Gud (Job 7:20f; 9:2f; 13:26). Men han känner sig dock orättvist behandlad av Gud. Det är hans problem! Först då det genom Elihus hjälp blir klart för honom vad det betyder är vägen öppen för hans frid med Gud. Först då förstår Job hur förmädet det är när en människa bedömer Gud efter sin måttstock och anklagar honom för orättvisa (t ex med frågan ”Hur kan Gud tillåta det?”). Det går inte eftersom vi är skapade varelser som inte kan dra vår Skapare inför rätta. Hos Jesaja läser vi: ”Ve den som tvistar med sin Skapare, en lerskärva bland jordens skärvor! Säger leran till den som formar den: ’Vad gör du?’” (Jes 45:9).

---

15 Det är väl också orsaken till att Elihu inte nämns i slutet (kap. 42) när vännerna talar av Gud.

10. Den Allsmäktige svarar

I *kapitel 38–41* tar Gud själv till orda. Det han har att säga Job är egentligen inget svar på hans många frågor. Snarare ställer Gud själv frågor till Job. Kapitel 38 börjar med en uppfordran: ”HERREN svarade Job ur stormvinden. Han sade: Vem är den som fördunklar mitt råd med ord utan förstånd? Spänn bältet om livet som en man. Jag ska fråga dig, och du ska ge mig besked. Var var du när jag lade jordens grund? Svara, om du vet och förstår” (Job 38:1–4).¹⁶

Guds svar har två delar:

1. I *kapitel 38 och 39* visar han Job sin makt som världens skapare. När man noga tittar efter kan man märka hur han då följer de enskilda skapelsedagarnas verk: Från jordens skapelse (Job 38:4) till vattenmassornas tämjande (Job 38:8), till skapandet av djuren (Job 38:39ff). Bara människan som skapelsens krona fattas i slutet. Om henne handlar det ju i Jobs bok.

Job svarar på den här väldiga straffpredikan med en kort utsaga: ”Jag är för liten, vad kan jag svara? Jag sätter handen för munnen. En gång har jag talat, men jag säger inget mer, två gånger, men jag gör det inte igen” (Job 39:37–38).

2. Efter det följer i *kap 40 och 41* ett andra svar från Gud. Den av Job uttalade underkastelsen under Guds allmakt är uppenbarligen ännu inte nog för Gud. Den är mer eller mindre framtvungad: I viss mån ”skärande tänder” ger Job vika. Han erkänner att han inte kan mäta sig med Skaparen och att han ännu mindre kan ställa honom till svars.

I det här andra svaret visar Gud sin överlägsna makt. Det gör han genom att beskriva sin kraft med hjälp av bilden av två väldiga djur. Det första djuret (red: *behemot*, 40:10–19, hebr. texten 40:15–24) har traditionellt tolkats som en jättestor flodhäst (red: att notera är dock att en flodhäst inte har en svans som är styv som en ceder, v 12, vilket en stor drake, en dinosaurie har). Det andra djuret är leviatan (red: på hebr. *livjatan*, ”sjömonster, drake”, 40:20–28, hebr. texten 40:25–41:1) som traditionellt tolkats som en krokodil.

---

¹⁶ I kap. 9 hade Job redan erkänt att ingen människa kan gå till rätta med Gud (Job 9:2f).

11. Ett betydelsefullt svar

I *kap 42:1–6* får vi del av Jobs korta svar på Guds andra tal. Han bekänner än en gång att han har talat ovist: ”Jag ordade om det jag inte begrep, om det som var för underbart för mig och som jag inte förstod” (42:3). Han ber om förlåtelse och är nu beredd att låta sig undervisas av den Allsmåktige.

Svaret här skiljer sig inte mycket från svaret på Guds första tal. Men en mening i det här korta svaret av Job sticker ut. Han säger: ”Förut hade jag *bara hört talas om dig, men nu har jag sett dig med egna ögon*” (v 5). Vad menar han med det?

För Gud handlade det från början om mer än att bara få en Job med gnisslande tänder att underkasta sig Guds överhöghet. Job skulle inse att Gud inte bara är den Allsmåktige som ingen människa kan ställa till svars. Gud är dessutom den himmelska Fadern som inte låter oss människor gå under i vår synd och skuld. Ja, det är hans mäktiga storhet: hans kärlek till oss syndare! Genom sin Son Jesus Kristus erbjuder han oss förlåtelse och evigt liv. Han älskar oss så mycket att han låter sin Son dö för detta. Den som tar emot denna gåva är räddad.

När Gud tillåter nöd och lidande i vårt liv vill han därigenom inte bara bestraffa eller göra livet svårt för oss. Nej, han vill dra oss till sig. Det förstår Job i slutet. För nu bekänner han: Hittills har jag väl hört mycket om Gud, men allt det var bara ”grå teori”. Nu har det blivit klart för honom att Gud – till och med i lidande – inte är hans fiende utan *hans vän*, den ende sanne vännen. Allt detta lidande har öppnat Jobs ögon för detta. ”Den Herren älskar tuktar han och han agar var son han har kär” (Heb 12:6). Job fann sin återlösare i Gud, han som lovat friköpa honom ur allt lidande och elände. Denne återlösare framställdes inför hans ögon då nöden var som störst (Job 19:25f).

Också oss vill Gud föra dithän att vi förstår att han är vår älskande Fader i himlen som ibland för oss genom svårt lidande och elände, inte för att skada oss utan för att låta allting tjäna oss till det bästa (Rom 8:26).¹⁷

Luther skriver om detta i sitt förord till Jobs bok (1524):

”Det är skrivet oss till tröst att Gud låter sina stora helgon stappla på detta sätt, särskilt i motgång. För innan Job kommer i dödsångest prisar

---

17 Det anar Job förresten redan tidigare, t ex när han i Job 13:16 säger: ”Det skulle också bli min frälsning...”

han Gud när han drabbas av förlusten av egendom och sina barns död. Men när döden möter honom och Gud drar sig undan honom, visar hans ord vad en människa har för tankar om Gud (hon må vara hur helig som helst): hur hon tänker att Gud inte är Gud utan bara en domare och vred tyrann som går fram med våld (dvs orätt) och inte frågar efter någons liv. Det är den viktigaste delen i denna bok. Det förstår bara de som upplevt och känt Guds vrede och fått utvärda hans dom när hans nåd är dold.”¹⁸

12. Mer än en ”happy end”

I slutet välsignar Gud ”sin tjänare”¹⁹ Job i överflöd (Job 42:10ff). Job får sin egendom tillbaka i dubbelt mått och åt honom föds ännu en gång sju söner och tre döttrar (de nämns t o m vid namn).

Men dessförinnan vänder Gud sig än en gång till Elifas som fungerar som representant för de tre vännerna som varit med från början. Honom förebrår Gud: ”...ni har inte talat rätt om mig...” (Job 42:8). Därför ska Job genom förbön vädja för vännerna (vilket han också gör), och de ska fram bära offer så att Gud inte straffar dem i sin vrede.

Vad gjorde vännerna för fel? Gud förebrår dem inte för att de beskyllde Job orättvist. De ansåg att Jobs lidande, såsom ett Guds straff, måste ha en orsak i Jobs liv. De sökte efter en särskild synd som skulle kunna ligga bakom. Därmed gjorde de Job orätt och hans lidande bara större. Men det var inte det värsta.

Mycket tyngre väger att de på så sätt gjort Gud till en hjärtlös tyrann. De förkunnade lag där evangelium behövdes. De framställde Gud som en obarmhärtig domare, inte som en älskande Far. Mot detta opponerar sig Gud när han säger: ”...ni har inte talat rätt om mig...” Att sprida en sådan vrångbild av Gud är en svår skymf av den allsmäktige Guden.

Det ska vi ta med oss som en viktig lära för vårt liv, för de tillfällen då vår själavård efterfrågas.

---

18 WA DB 10 I, s. 4; Walch² 14,18f.

19 Fyra gånger betecknar han Job så i bara tre verser (Job 42:7–9). I hebreiskan står där samma uttryck som används om stora gudsmän som Abraham, Mose eller David. Men framför allt använder Jesaja det för att beskriva Messias (t ex Jes 53).

Skillnaden mellan lag och evangelium, del VIII

(forts från Biblicum 3/20, s 122ff)

av C. F. W. Walther

Att inte visa en människa vägen till Kristus som dennes Frälsare – även om det bara skulle vara ett barn – är en stor synd. Men än värre är det att hindra någon från att tro på Kristus! En predikant som gör det – medvetet eller omedvetet, med vilja eller av egen blindhet – tar ifrån människor det eviga livet. Han blir en själamördare istället för en herde. Det har funnits predikanter som först i sista timmen blivit klara över hur många själar de hindrat från att tro på Kristus. Det har legat tungt på deras samveten att de varit skuld till att människor dött andligt svältfödda. En del har därigenom drabbats av svåra anfäktelser och förtvivlan.

På liknande sätt blev också aposteln Paulus en gång skyldig då han fortfarande var Saulus. Han var visserligen inte förtvivlad över det, men minnet av det satt som en törntag i hans kött under resten av livet. Därför skriver Paulus till sin lärjunge Timoteus: *Det är ett ord att lita på och värt att tas emot av alla, att Kristus Jesus kom till världen för att frälsa syndare – och bland dem är jag den störste* (1 Tim 1:15). Till korintierna skriver han: *Allra sist visade han sig (= den uppståndne Kristus) också för mig, som för ett ofullgånget foster. Jag är ju den minste av apostlarna, inte värd att kallas apostel, eftersom jag har förföljt Guds församling* (1 Kor 15:8f). Den värsta förföljelsen av kristna var emellertid att han inte ville att de skulle tro på Kristus. De skriftlärda och fariseerna satt djupt fast i denna synd. Kristus ropar till dem: *Ve er, skriftlärda och fariseer, era hycklare! Ni stänger himmelriket för människor. Själva går ni inte in, och dem som vill komma in hindrar ni från att komma in* (Matt 23:13).

Lika stor som denna synd är, lika lätt kan man hamna i den. Även en mycket ivrig predikant eller kristen kan bli orsak till att andra går förlorade. Till och med Jesu lärjungar körde en gång iväg de mödrar som kom med sina barn till Jesus. Det står i Mark 10:14 att Jesus blev

upprörd¹. Paulus uppmanar därför också de kristna i Rom, som hade förstått den kristna friheten men som praktiserade den utan hänsyn till de svaga: *Låt inte din mat bli orsak till att den går förlorad som Kristus har dött för* (Rom 14:15).

För att en predikant inte ska hindra sina åhörare att få del av Kristi frälsning måste han först och främst dela lag och evangelium rätt.

Tes 12: (Lag och evangelium används felaktigt)

När det görs skillnad mellan uppväckta och omvända

Guds Ord delas för det åttonde inte rätt, om man gör en falsk åtskillnad mellan uppväckelse och omvändelse och förväxlar att inte kunna tro med att inte få tro.

Detta måste ni komma ihåg väl. Pietisterna drabbades på sin tid av just denna andliga sjukdom. De ville vara mer noggranna än Luther. De hävdade att Luther visserligen predikat om omvändelse, men, menade de, han ignorerade den subtila skillnaden mellan omvändelse och uppväckelse. Nu - i en tid av stort avfall - är det nödvändigt att tydliggöra denna skillnad.

Det är visserligen sant att en människa kan bli djupt påverkad av Guds ord utan att i och med detta bli omvänd. Det kan vi se av bibliska exempel:

(1) Landshövdingen Felix (Apg 24)

Felix var en orättvis domare och en äktenskapsbrytare. När aposteln Paulus predikade för honom om rättfärdighet och den kommande domen, blev han rädd. Han ”blev förskräckt” som Lukas säger i Apostlagärningarna. Guds ord gjorde djupt intryck på Felix. Han kände den vredgade Gudens hand över sig. Men vad gjorde den arma människan? Han sa: *Gå din väg för den här gången. När jag får tid ska jag kalla på dig* (Apg 24:25). Gud hade knackat på hos Felix, men han låste sitt hjärtas dörr.

(2) Herodes Antipas (Mark 6)

Om honom läser vi att han gärna lyssnade på Johannes Döparen (Mark 6:20). Men trots detta förblev han slav under sin synd. Entusiastisk över

---

1 Grekiska *eganáktesen* = ”han blev ytterst upprörd”.

sin styvdotters dans gick han så långt att han lät avrätta Johannes. Senare gjorde Herodes narr av Herren Jesus och blev så vän med sin ärkefiende Pilatus (Luk 23:6–12).

Vi ser här hur människor verkligen har mött något av kraften i Guds ord, men att de ändå inte vände om till Gud. Ändå är det viktigt att komma ihåg: Det är fel att göra skillnad mellan omvändelse och uppväckelse. För i Skriften är uppväckelse inget annat än omvändelse.

Skriften använder olika ord för samma sak: omvändelse, uppståndelse och uppväckelse från sömn eller från andlig död. Det är därför falskt att säga till någon som fortfarande är svag i tron och trons frukter: ”Du kan visserligen vara väckt, men du är ännu inte omvänd. Det måste först bli en stor förändring hos dig.” Om denna människa är förskräckt över sin synd och söker nåd och hjälp bara hos Jesus, så tror han ju. Att kräva mer av honom innebär en sammanblandning av lag och evangelium. För den förändring genom vilken man blir mer och mer fri från de synder som man tidigare satt fast i, mer och mer ren från onda begär, allt trognare i ett kristet leverne – denna omvändelse pågår ända fram till vår död.²

Men det är ytterst farligt att säga till sådana fattiga syndare (som är förskräckta över sina synder och söker hjälp endast hos Jesus): ”Detta är bara början men ännu inte omvändelsen. Mycket mer behöver förändras.” Den som talar så till en arm syndare kan orsaka denne evig skada. För om en sådan person hör att han ännu inte är omvänd, kommer han antingen att förtvivla och ge upp allt eller hamnar han till slut i ett hemskt hyckleri och menar att det han själv utträttat är den sanna, levande kristendomen. Därigenom förvanskas den kristna tron på det grövsta.

Tänk på vad Herren Jesus säger om de åhörare som han jämför med stenig mark. Han säger: ”De saknar rot.” Men han tillägger också: ”De tror bara för en tid, och i frestelsens stund kommer de på fall” (Luk

---

2 Luther talar om detta i den fjärde frågan vid dopet: ”... att vår gamla människa ska dränkas genom daglig ånger och omvändelse och dödas med alla synder och onda begär.”

8:13). Sådana människor kallar de svärmiska för "väckta". Men Herren Jesus säger klart: "De *tror* bara för en tid", dvs de är troende, omvända. Och när det står: "I frestelsens stund kommer de på fall", så måste de ju ha trott förut. För den som inte tror kan inte avfalla från tron, "komma på fall".

Enligt Skriftens ord är var och en verkligen omvänd som erkänner sin synd, förskräcks över den och tror på Herren Jesus som sin enda Frälsare ur nöden. Om än hans tro alltjämt är mycket svag, ändrar det ingenting.

Därför får vi predikanter inte säga: "Det är bara uppväckelsen. Du måste också bli omvänd." Vi borde i stället säga: "Så lätt har du fått nåd. Gud har lagt den i din famn helt utan din egen medverkan. Men du ska veta: Det är nu trons kamp börjar med bön, strid och vaka. Om du struntar i det kommer du inom kort att förlora allt igen." Så är det. Men man får absolut aldrig säga: "Det var inte en äkta omvändelse. Den var inte tillräckligt djup. Den hårda stenen måste först krossas helt innan din omvändelse är fullbordad." Naturligtvis måste stenen krossas. Men hos alla blir den inte helt krossad med en gång. Det finns fortfarande stenig mark kvar. Vår käre Gud kommer att göra detta senare, om inte människan med vett och vilja motsätter sig det.

Om man däremot säger till en sådan fattig syndare: "Nej, du är ännu inte omvänd. Du måste först be ända tills Gud förändrat dig helt." Det vore som att trampa på en drunknande som sträcker fram sin hand mot oss i den djupa floden, inte dra upp honom utan trycka ner honom så att han sjunker och dör! Tänk på vad vår käre Herre Kristus säger: *Nödga dem (inbjud dem enträget) att komma in* (Luk 14:23). På medeltiden misstolkade många dessa ord och drog slutsatsen: "Ni måste tvinga dem med eld och svärd att ta emot den sanna tron." Men det är en fruktansvärd förvrängning av denna nådiga inbjudan från vår Frälsare. När han säger: *Nödga dem att komma in*, vill han uppmana oss predikanter: "Nöj er inte med att presentera evangeliet för människor bara en gång, utan gör allt för att övertyga dem om att detta budskap verkligen gäller dem, så att de tar emot det i tron." Vad *nödga dem att komma in* betyder, det visar aposteln Paulus för oss när han skriver till korintierna: *Vi ber på Kristi uppdrag: låt försona er med Gud!* (2 Kor 5:20). Det betyder:

Vi ska inte bara predika för dem utan också enträget vädja: *Låt försona er med Gud*. Detta betyder ingenting annat än ”Tro på evangeliet!” För aposteln säger tydligt: Gud har försonats med er för länge sedan men inte ni med honom. Ni har alltjämt ett oförsonligt hjärta. Ni betraktar fortfarande Gud som er fiende, medan han sedan länge blivit er vän. Så ”låt försona er med Gud”.

Observera också följande: Det en människa i sin dödsstund allra mest behöver, det behöver hon också under sitt liv. Tänk så här: Ni står vid evighetens port. Ert samvete anklagar er. Ert hjärta är fullt av ångest och skräck. – Vad skulle ni önska er då? Säkert inte en predikant som säger till er vid er dödsbädd: ”Vänta, grip inte tag om frälsningen för fort, tro inte nu genast! Först måste en stor förändring ske med dig.” Sådana ord skulle ju kasta dig rakt in i förtvivlan! Nej, jag önskar mig då att en evangeliets predikant kommer till mig och säger: ”Lämna allt som du har gjort eller försummat i ditt liv åt sidan. Se på Jesus! Han hängde på korset för dig. Han utgöt sitt blod för dig. Han har försonat dig med Gud. Tro på honom, så kommer du att övervinna döden. Helvetet kommer att gapa förgäves efter dig. När du sluter dina ögon kommer du i nästa ögonblick vara hos Herren i paradiset.” Så ska vi ta hand om alla de fattiga själar som är förskräckta över sina synder. En förändring kan inte ske hos dem förrän de i tron har tagit emot evangeliets glada budskap.

Tes 13: (Lag och evangelium används felaktigt)

När helgelsen inte motiveras av evangeliet

Guds Ord delas för det nionde inte rätt, om man försöker få oomvända att göra goda gärningar med hjälp av lagens krav eller hotelser eller löften, alltså göra dem fromma, och inte heller om man försöker att motivera de pånyttfödda att göra gott med hjälp av lagiska påbud istället för att uppmuntra dem med evangeliet.

Den som uppmanar oomvända att göra goda gärningar eller försöker motivera dem med hot, förnekar därmed att lagen är bokstaven som dödar (2 Kor 3:6). Genom lagen ges endast insikt om synd (Rom 3:20). Lagen visar och avslöjar synden, men den kan inte befria från den. Lagen säger vad vi ska göra, men den ger oss inte kraft att göra det goda.

Nu tänker du kanske, ”Det är en överdrift. Vem skulle blanda lag

och evangelium på detta sätt?” Tyvärr händer det ofta. Föreställ dig en predikant vars församling är mycket lat när det gäller goda gärningar. Man har inget intresse för mission, bibelspridning och liknande. Medlemmarna är knappt beredda att ge tillräckligt för att prästen ska kunna leva. Då tänker kanske predikanten: ”Jag ska nog få dem att ge mer!” Och så börjar han hålla en skarp predikan mot snålheten. Han visar sin församling: De som inte är generösa går till helvetet med kropp och själ (1 Tim 6: 9f). Efter gudstjänsten kollar han kollekten och konstaterar nöjt att ganska mycket pengar kommit in. Nu tänker han: ”Det är så här man måste göra. Jag känner redan de här människorna och vet hur man ska ta dem.” – Nej, käre predikant, det är helt fel. Du pressade visserligen fram lite pengar från dina medlemmar, men deras givande var ingen god gärning. Om din församling inte vill offra något för Guds rike ska du naturligtvis predika lagen för dem. Men inte på det sättet att du motiverar dem till goda gärningar av rädsla för helvetet eller med ett löfte om belöning. Lagen ska få dem att inse att de antingen ännu inte är omvända eller att de riskerar återfalla i synd (t ex pengabegär) och därigenom gå förlorade.

Även hos kristna kan man se att de ofta blir tröga. De hamnar i en eller annan världslighet eller ytlighet. Detta är en stor prövning för predikanten. Han har kanske arbetat i denna församling i många år. Men det går inte framåt, snarare bakåt. All ansträngning verkar ha varit förgäves. – Om predikanten inte ger akt på sig själv (1 Tim 4:16a), kan han lätt komma på tanken: ”Nu hjälper det bara om jag kommer med strängare krav. Jag ska ta till lagen så att jag får fart på dem.” Men det kommer inte att hjälpa. Man måste i stället lyfta fram Guds stora kärlek i Kristus Jesus inför deras ögon, naturligtvis inte utan att också predika lagen. Men man får inte predika lagen för dem med det syftet att de nu till det yttre ska göra något som de innerst inne inte har någon som helst lust att göra. Med ett sådant ”resultat” har man inte uppnått någonting. Istället måste man allvarligt predika lagen för dem, så att de lär sig frukta för faran att avfalla. Ju mer de genom lagens predikan ser hur fattiga och eländiga de är, desto mer kommer de att känna nådens sötma när de får höra evangeliet. Allt mer kommer då också förmaningen i Kristus Jesus göra intryck på dem.

Luther skriver i sin kyrkopostilla om följande vers: *Därför förmanar jag er, bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambära era kroppar som ett levande och heligt offer som behagar Gud – er andliga gudstjänst*” (Rom

12:1): ”Han (Paulus) säger inte: Jag befäller er. För han predikar till dem som redan är kristna och fromma genom den nya människans tro, som inte ska tvingas med budord utan uppmanas att villigt göra det som bör göras med den syndiga, gamla människan. För den som inte gör det frivilligt bara utifrån vänlig uppmaning, han är ingen kristen. Och den som med lagen framtingar det från de ovilliga, han är verkligen ingen kristen predikant eller lärare utan en världslig fångvaktare.”³

Kom ihåg följande i hela ert liv:

I det ögonblick som vi vill pressa människor till något med lagen, upphör vi att vara evangeliska predikanter och blir världsliga fångvaktare⁴.

Luther fortsätter: ”Genom Guds nåd ... En lagdrivare pressar på med hot och straff. En nådens predikant lockar med att hänvisa till gudomlig godhet och barmhärtighet. För han vill inte ha framtingade gärningar och ett ovilligt tjänande, utan han vill att man av glädje och villigt tjänar Gud. Den som inte låter sig eggas och lockas av sådana ljuva, kärleksfulla ord om Guds barmhärtighet, som i så stort mått är givna åt oss i Kristus så att han gör det av glädje och kärlek, till Guds ära och sin nästas väl, han är ingenting och allt är förlorat hos honom” (ibid.).

Så åstadkommer vi ingenting om vi med lagen tvingar någon att göra saker på ett yttre sätt, som hans inre är emot. Då har vi inte åstadkommit någonting, ja inte bara det, utan dessutom har vi gjort stor skada. För då har vi fått någon att bli en eländig farisé som tänker: ”Nu har jag gjort vad lagen kräver.” Men hans hjärta är inte med. Egentligen har han inte gjort något av det som lagen kräver. *Allt som inte sker av tro är synd* (Rom 14: 23b).

Luther säger till slut: ”Hur kan någon bli mjuk och villig⁵ genom lagar och hot som inte smälter av en sådan eld av himmelsk kärlek och barmhärtighet? Det är inte mänsklig barmhärtighet utan Guds barm-

---

3 Luther, Kirchenpostille (1527), predikan på 1:a söndagen efter Epifanias; citerad efter Walch² 12,318f. (översatt till svenska).

4 I den antika skolutbildningen spelar ”*paid-agogos*” (pedagog) en viktig roll. Han var som tuktomästare även ansvarig för kroppslig bestraffning. Paulus använder denna term när han talar om lagen i Gal 3:24f.

5 I originalet står hos Luther ”lustig” = full av glädje, med lust.

hårtighet som är given åt oss, och Paulus vill att vi ska rikta blicken mot den och därigenom bli stimulerade och motiverade” (ibid.).

Det är detta, kära vänner, som ni måste komma ihåg för er egen själ: Börja med att rätt dela lag och evangelium *för egen del*. Använd lagen till att bli och förbli en fattig syndare och när det gäller egen helgelse förkasta alla gärningar som ni gör av tvång och inte av hjärtat. Sträva istället efter att värma ert hjärta vid den gudomliga kärlekens eld i Kristus Jesus. När ni så genom Guds eviga kärleksglöd gör det som Gud i lagen fordrar av er, då först handlar ni som sanna kristna!

Översatt från tyska av Hendrik Landgraf, bearbetat och förkortat av SE.

Nu är översättningen av Walthers 10 kvällsföreläsningar från år 1878 över 13 teser om ”Skillnaden mellan lag och evangelium” komplett. Här finner du alla de publicerade delarna:

Biblicum 4/18, s 98–109

Biblicum 1/19, s 8–13

Biblicum 2/19, s 77–82

Biblicum 3/19, s 118–129

Biblicum 1/20, s 30–39

Biblicum 2/20, s 80–84

Biblicum 3/20, s 122–132

Biblicum 4/20, s 183–190

Ett tips: I Lars Borgströms alldeles nya bok **Amerikas Luther** finns en levnadsskiss över Carl Ferdinand Wilhelm Walther och mera om hans teologi. Komplettera gärna läsningen av serien ovan om skillnaden mellan lag och evangelium med att läsa denna bok (se tidskriftens baksida!).

Frågor och svar

Fråga: Vad menas med att döpas för de dödas skull? Jag tänker på 1 Kor 15:29.

Svar: C. Toppe skriver i sin kommentar till *1 Corinthians* (The People's Bible, Northwestern Publ. House 1987), s 149 (min övers.): "Det var inte ett ställföreträdande dop som Paulus hade i tankarna, så vad var det då för handling som han syftar på? Mer än 300 olika tolkningar av denna vers har förts fram." Allt som kan sägas med säkerhet är att dopet gav uttryck åt tron att döda uppstår, för Paulus säger att dopet liksom tron på Kristus skulle vara meningslöst om de döda inte uppstår. En förklaring till Paulus ord kan vara att en släkting till den kristne som har dött vill återse denne och därför också vill bli döpt för hans skull. Olyckligtvis har en del tolkat Paulus så att man kan döpas ställföreträdande för avlidna, odöpta släktingar. 1 Kor 15:29 ger inte stöd för en sådan praxis. Versen säger bara att "om döda alls inte uppstår", då är det meningslöst att bli döpt och se fram emot uppståndelsen och evig salighet tillsammans med Kristus och alla troende.

Jämför med ett annat ord som blev missförstått, nämligen Jesu svar på Petrus fråga angående Johannes: "Om jag vill att han ska vara kvar tills jag kommer, vad rör det dig? Följ du mig!" "Så spreds ryktet bland bröderna att den lärjungen inte skulle dö. *Men Jesus hade inte sagt till honom att han inte skulle dö, utan: 'Om jag vill att han ska vara kvar tills jag kommer, vad rör det dig?'*" (Joh 21:22–23).

SE

Utblick över samtiden

Auktoritet i utförsbacke

I Kyrka och folk nr 44, 29 okt. 2020, kallar redaktören Fredrik Sidenvall sin ledarartikel för ”Auktoritet i utförsbacke”. Han syftar på biskopsämbetet i Svenska kyrkan. ”Vilken auktoritet har biskoparna i Svenska kyrkan?”, frågar han.

Den enda auktoritet som en biskop i en evangelisk-luthersk kyrka kan hävda är att man är kallad i enlighet med Guds ord, att man lär och förkunnar i enlighet med Guds ord. Utan att ställa sig under Guds ords auktoritet har ingen biskop eller präst någon auktoritet.

”I kraft av folkligt stöd eller äktenskap med tidsandan” kan biskoparna inte hävda sin auktoritet och en särställning, betonar Sidenvall med rätta. Men det har skett nyligen och Sidenvall är medveten om att det är ingenting nytt när det gäller Svenska kyrkan.

I årtal har biskoparna utövat tillsyn i kyrkomötets läronämnd utan att bygga sina uttalande på Guds ord eller på kyrkans bibeltrogna bekännelser. . . I årtionden har biskoparna tagit sin hand ifrån präster som fått löpa gatlopp i media för att de i enlighet med sina prästvigningslöften velat vara trogna mot Guds ord. I årtionden har biskopar varit beredda att teologiskt försvara den ena villoläran efter den andra och gett sitt teologiska stöd när den politiska makten satt sin tvångströja på Svenska kyrkan. Nu är deras egen ställning och auktoritet hotad och de träder endräktigt upp till försvar inte bara för kollegan (avser biskopen i Härnösand Eva Nordung Byström) utan för sig själva var och en. Men försvaret hämtar inte stöd i Guds ord och därför är också biskopsmötets försvar inget mindre än ett fortsatt angrepp på och undergrävande av det ämbete som de anförtratts.

Efter Sidenvalls klarspråk och klarsyn understryks längst ner på ledarsidan tidningens målsättning ”att inom vår svenska kyrka arbeta”. Hur kan den kyrka som beskrivs ovan vara *vår* kyrka? Det är svårt att förstå. Är det i enlighet med Guds ord?

SE

Gåvoredovisning 2020-08-13 – 2020-11-09

Helga Dahlskog 30 EUR, Sören B 1000, Onämnd 500, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 200, Nina Hansson 500, Martin Wihlborg 800, Onämnd 5000, Roger Loo 500, Lasse Hjulgren 150, Helga Dahlskog 30 EUR, Anders Löfgren 250, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 200, Thomas Wahlgren 3000, Helga Dahlskog 30 EUR, Seth Erlandsson jubeldoktor Odd & Turid Welde 1000, Christian Malm 250, Onämnd 500, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarte Edvardsen 200, Eva Hedman 250.

Varmt tack för alla gåvor! Tack vare era givmilda hjärtan uppmuntras vi att fortsätta arbetet för biblisk tro och forskning. "Kristi kärlek går långt bortom all kunskap" och "han kan göra långt mycket mer än allt vi ber om eller tänker oss" (Ef 3:19f).

Red.

Nytryckning av viktiga småskrifter:

Siegbert W Becker: *Bibeln i Luthers teologi*

Om innebörden av termen "Guds ord" i Luthers teologi samt Den heliga Skrifts inspiration och ofelbarhet.

Carl Lawrenz: *Den stora floden*

Ett bibelstudium om syndafloden, 1 Mos 6–8. Viktigt att studera som motvikt mot utvecklingslärans försåtliga angrepp på Bibeln.

<https://forlag.biblicum.se>

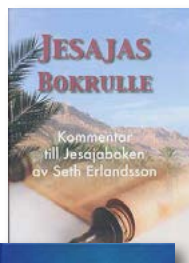

Julkampanj från Biblicums förlag

Vi ger här några tips för att fylla julklappskorgen med bestående värde. Bland böckerna finns något för envar: andakt, fördjupning i Bibeln, kyrkohistoria och ett livsöde från förr.

Seth Erlandsson: Jesajas bokrulle

Jesajaboken – ett mästerverk i kompositionell enhet med avslöjande undervisning om syndens konsekvenser och om Messias enastående frälsningsgärning. Pris: 295 kr

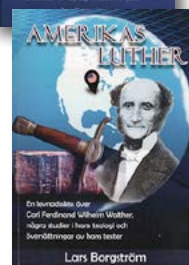
Lars Borgström: När tiden var inne

Betraktelser för varje dag under hela advents- och jultiden fram till trettondagen. Pris: 120 kr

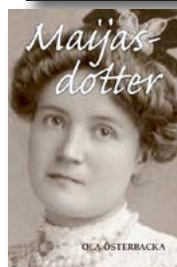
Lars Borgström: Amerikas Luther

En levnadsskiss över Carl Ferdinand Wilhelm Walther, några studier i hans teologi och översättningar av hans texter. Pris: 149 kr

Ola Österbacka: Majjasdotter

”Oäktingen” Alina kämpar med sin bakgrund i en finsk by i slutet på 1800-talet. Ett gripande levnadsöde med verklighetsbakgrund. Roman med inslag av god själavård. Pris: 250 kr

Beställ minst tre av böckerna och du får 15 % rabatt på priset! Dessutom får du de två nyutgivna småskrifterna (se föreg. sida) på köpet. Normalpris för småskrifterna är 40 kr.

Beställ från <https://forlag.biblicum.se> eller e-post: biblicum@biblicum.se.